PODRĘCZNIK TWORZENIA STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

MIASTO SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNE

REDAKCJA

Publikacja jest wynikiem prac członków Rady Ekspertów i Grupy Roboczej funkcjonujących w ramach projektu

„EKONOMIA SOLIDARNA BEZ GRANIC”

realizowanego przez
Centrum Inicjatyw Obywatelskich ze Słupska
wraz z partnerami:
Miastem Słupsk i stowarzyszeniem Smilemundo z Barcelony.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój

CIO CENTRUM INICJATYW OBYWATELSKICH SŁUPSK

SMILEMUNDO The world you create

Słupsk

Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

SPIS TREŚCI

PORADNIK 7

- Ten Poradnik – o czym, dla kogo i dlaczego? 7
- Czym jest ekonomia społeczna? 8
- Narzędzia Programu Ekonomii Społecznej 9

  a. Terytorium Społecznie Odpowiedzialne 10
  b. Rewitalizacja przez kulturę 11
  c. Młodzież 12
  d. Przestrzeń 13
  e. Katalogi produktów i usług 14
  f. Rozliczanie za rezultaty 14
  g. Gra symulacyjna 18

- Program rozwoju ekonomii społecznej – strategia do szuflady? 19
- Rekomendacje 24

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I SOLIDARNEJ W SŁUPSKU NA LATA 2018 - 2021 **25**

- Wprowadzenie 26
- Ekonomia społeczna w Słupsku 27
- Cele i priorytety Programu 29
- Priorytetowe zadania w ramach poszczególnych celów 30
- Realizacja, monitoring i ewaluacja Programu 32
- Harmonogram realizacji Programu 33

a. Cel szczegółowy 1 34
b. Cel szczegółowy 2 41
c. Cel szczegółowy 3 46
d. Cel szczegółowy 4 48

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ II

NARZĘDZIA / ROZWIĄZANIA WYKORZYSTYWANE W KATALONII, MOŻLIWE DO ZASTOSOWANIA W SŁUPSKU 51

- Tworzenie diagnozy potrzeb dzielnicy 52
- Bank Czasu 55
- Casale 57
- Gra symulacyjna 59
- Tworzenie katalogów usług / produktów PES 61
- Rewitalizacja poprzez kulturę 63
- Zaadoptuj infrastrukturę 66
- Udostępnianie zasobów gminy dla PES 69
- Współpraca ze szkołami 71
- Rewitalizacja społeczna – oddawanie pustostanów 73
- Rozliczanie przez rezultaty 75
- Sieciowanie 79

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ III

INSTRUKCJE I REKOMENDACJE DO WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ W JST **81**

- Wprowadzenie 82
- Cele Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej i jej układ 84
- Plan działań w procesie wdrażania Strategii 89
- Warunki efektywnego wdrażania Strategii 91
- Metodologia wdrożenia Strategii przez JST 93
- Upowszechnianie rezultatów Strategii 98
- Analiza ryzyka 100

TEN PORADNIK – O CZYM, DLA KOGO I DLACZEGO?

Przekazujemy w Państwa ręce poradnik pokazujący w jaki sposób jednostki samorządu terytorialnego oraz ich lokalni partnerzy mogą usytuować ekonomię społeczną w sferze realizowanych przez siebie polityk publicznych.

Publikacja zapewne nie mogłaby powstać w takim kształcie, gdyby nie projekt **„Ekonomia solidarna bez granic”** realizowany przez Centrum Inicjatyw Obywatelskich ze Słupska wraz z partnerami: Miastem Słupsk i stowarzyszeniem Smilemundo z Barcelony. W trakcie projektu odbyła się seria wizyt studyjnych, debat i spotkań zespołów roboczych. Partnerzy wspólnie przenalizowali i zdiagnozowali stan kapitału społecznego w Słupsku. W proces zaangażowali się także eksperci i przedstawiciele lokalnych władz.

Dzięki temu powstał unikalny zestaw propozycji rozwiązań i narzędzi, wraz z kompleksowo łączącą je metodologią wspierania i rozwoju społecznej przedsiębiorczości i współpracy.

Dzięki podpowiedziom zawartym w tym poradniku każda jednostka samorządu terytorialnego w Polsce będzie w stanie uruchomić proces włączania ekonomii społecznej w swoje strategie, plany operacyjne i działania wdrożeniowe.

Korzyścią z zastosowania poradnika będzie zatem nie tylko zmniejszenie problemów rynku pracy, ale przede wszystkim odbudowa właściwych relacji międzyludzkich wśród mieszkańców, wzrost zaufania społecznego i aprobaty dla zaangażowania obywatelskiego. Korzyścią będzie również zauważalne poszerzenie dostępnej dla mieszkańców infrastruktury, która ułatwi ich wspólne działania sąsiedzkie, osiedlowe, społecznościowe – czyli tego, co obecnie stanowi największą bolączkę naszych gmin i miast.

CZYM JEST EKONOMIA SPOŁECZNA?

Od blisko 15 lat toczy się dyskusja nad „polskim modelem ekonomii społecznej". Jednym z proponowanych sposobów określania ekonomii społecznej jest definiowanie pojęcia poprzez jego umiejscowienie.

Ekonomia społeczna jest zatem segmentem działalności ulokowanym obok takich elementów, jak państwo demokratyczne, gospodarka rynkowa i społeczeństwo obywatelskie. To podejście z jednej strony umiejscawia ekonomię społeczną w relacji państwo – obywatel, z drugiej natomiast – na styku rynku i państwa. Pokazuje ono również wyraźnie, że choć przedsiębiorczość społeczna łączy wymiar społeczny z rynkowym, to obejmować może szeroki zakres polityk publicznych i wiązanie jej z rynkiem pracy jest istotnym ograniczeniem tego zjawiska oraz związanych z nim możliwości.

Idąc z myślą zawartą w publikacji „Polski model ekonomii społecznej. Rekomendacje dla rozwoju" (pod red. P. Frączaka i J.J. Wygnańskiego, 2005) można wskazać również bardziej aksjologiczny sposób podejścia do tematu:

> […] ekonomia społeczna to przede wszystkim specyficzne podejście poszczególnych osób i instytucji do społecznej rzeczywistości. Dotyczy to zarówno nastawienia do własnych problemów (a więc raczej aktywność niż roszczeniowość), sposobu ich rozwiązywania (raczej zbiorowy niż indywidualny), jak i celów, jakie się stawia (raczej dobro wspólne – dobro innych, niż wąskie interesy grupowe). Działania te opierają się więc w dużej mierze na solidarności i współpracy, a nie na partykularyzmie i konkurencji.

Powyższe refleksje bardzo dobrze ilustrują zaprezentowane w niniejszej publikacji propozycje szerokiego włączenia przedsiębiorczości społecznej w codzienne życie wspólnoty lokalnej. Konkretne propozycje wynikają nie tylko z praktyki polskich samorządów i organizacji pozarządowych, ale też z wieloletnich doświadczeń hiszpańskich, w szczególności z Barcelony. W poradniku nazwaliśmy je **narzędziami**, ponieważ ich zastosowanie w warunkach polskich powinno dokonać rzeczywistych zmian i przynieść zaplanowane efekty w przestrzeni społecznej i społeczno-gospodarczej.

NARZĘDZIA PROGRAMU ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ

Poradnik dzieli się na kilka części. Są one powiązane ze sobą w kompletny model zaplanowania, wdrożenia i monitorowania rozwoju ekonomii społecznej w lokalnej przestrzeni, w obszarze jednostek samorządu terytorialnego – gmin wiejskich, miejsko-wiejskich, miast:

- Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
- narzędzia służące osiągnięciu zaplanowanych w Programie rezultatów
- rekomendacje dotyczące opracowania i wdrożenia Programu oraz jego monitorowania

Na podstawie informacji zebranych w wyniku wizyt studyjnych, ekspertyz i rozmów z partnerami CIO – w tym przede wszystkim Smilemundo z Barcelony – Rada Ekspertów zaproponowała do wykorzystania w ramach Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej poniżej opisane narzędzia zmian społecznych i społeczno-gospodarczych w przestrzeni lokalnej.

Dwa z tych narzędzi wydają się szczególnie ważne dla powodzenia przedsięwzięcia. Stanowią one czynnik, który koordynuje całość programu, wdrażania narzędzi, organizowania przestrzeni dla angażowania się mieszkańców i różnorodnych środowisk w zmiany, oraz posiadanie miejsc do swobodnego wykorzystania w ramach oferty działań zwiększających społeczną przedsiębiorczość. **W Barcelonie takie funkcje pełnią Sieć Tot Raval w pierwszym przypadku, a w drugim – sieć tzw. „casales" (świetlic).**

Terytorium Społecznie Odpowiedzialne

10

Sieć Tot Raval promuje dzielnicę Raval jako Terytorium Społecznie Odpowiedzialne, takie, które angażuje wszystkich ludzi mieszkających lub pracujących w sąsiedztwie dla poprawy sytuacji w dzielnicy.

Sieć zachęca grupy robocze działające w różnych strategicznych obszarach, aby angażować maksymalną liczbę podmiotów obecnych w Raval (władze dzielnicy, przedsiębiorcy lokalni, organizacje, instytucje), a także koordynuje wspólne projekty i wspiera dziesiątki działań, które angażują i pomagają setkom osób z sąsiedztwa.

Dzięki temu wzrasta wiedza na temat potrzeb społeczności zamieszkującej dzielnicę, oczekiwań Miasta i innych zleceniodawców, a także popytu na dane usługi. Narzędzie to jest możliwe do realizacji przede wszystkim w oparciu o istniejące partnerstwo na poziomie dzielnicowym, w tym wypadku zarządzane przez Fundację Tot Raval.

Casale stanowią natomiast punkt odniesienia dla aktywności sąsiedzkiej i wspólnotowej, jednocześnie będąc podstawowym narzędziem kształtującym społeczne życie dzielnicy. Dzięki funkcjonowaniu casali w danym miejscu odbywa się integracja społeczna, możliwe jest też wspieranie zarówno inicjatyw sąsiedzkich, jak i przedsięwzięć wychodzących od jednostek, grup i instytucji.

Wartości, które stanowią podstawę funkcjonowania casali to równość, niezależność, zaangażowanie i współ-odpowiedzialność sąsiedzka, a także demokracja i wolny dostęp do wszystkich aktywności tam realizowanych.

Bardzo ważna jest realizacja działań mających na uwadze obecność osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem (w przypadku Polski przykładem najlepiej odwzorowującym hiszpańskie casale jest sieć miejsc aktywności lokalnej w Warszawie, powstałych w oparciu o metodologię CAL).

Rewitalizacja przez kulturę

11

Kolejnym narzędziem jest **rewitalizacja przez kulturę**. Poprzez angażowanie mieszkańców i włączanie ich w wydarzenia kulturalne odbywające się na ich terenie, zaczynają mocniej utożsamiać się z miejscem i aktywnie partycypować w jego rewitalizacji.

Warunkiem skutecznego działania jest jednak uwzględnienie kontekstu i potencjału miejsca, tworzenie wydarzeń razem z mieszkańcami, a także ukierunkowanie ich na trwałość i kontynuację procesów rewitalizacyjnych.

Przykładami takich aktywności mogą być ściśle związane z miejscem, kontekstem historycznym i kulturowym wszelkiego typu murale, czy graffiti tworzone dla społeczności, ale i na przykład dla przedsiębiorców (społecznościowe malowanie witryn sklepowych), tworzenie miejsc związanych z kulturą udostępnianych na działania kulturalne (miejsc opuszczonych, z potencjałem - fabryki, magazyny) oraz stworzenie katalogu takich miejsc do wynajęcia za przysłowiową złotówkę na oddolne działania aktywizujące.

To także stworzenie katalogu dobrych praktyk kulturalnych jako inspiracji dla działań oddolnych, wreszcie sieciowanie animatorów, artystów, przedsiębiorców, instytucji i organizacji.

Młodzież

Ważnym uczestnikiem wszystkich opisanych działań jest **młodzież.** Stąd dwa narzędzia już bezpośrednio skierowane do tej grupy warte są uwagi.

„Zaadoptuj infrastrukturę” to pomysł na pracę z młodzieżą z danego miejsca poprzez „oswajanie” jej z instytucjami publicznymi. Po etapie prezentacji i dyskusji w szkole dzieci lub młodzież odwiedzają daną placówkę lub infrastrukturę, dowiadując się jak ona działa i co oferuje. W ten sposób potencjalni odbiorcy są zapoznawani z ofertą istniejącą na ich terenie, czynnie uczestniczą w bieżącym funkcjonowaniu placówki i są wdrażani w zakres tego co, i jak działa w danej instytucji.

Młodzież

Drugim narzędziem jest wyposażanie młodzieży, już na etapie formalnego kształcenia, w szeroko pojęte praktyczne umiejętności techniczne, mechaniczne, matematyczne itp., które można wykorzystywać w różny sposób, umiejętnie poszerzać, dostosowywać i modyfikować pod możliwości i oczekiwania rynku pracy.

W tym celu tworzone są warunki do powstawania miejsc typu warsztat – np. artystyczny, mechaniczny, rowerowy - w których prowadzone są zajęcia praktyczne z przedmiotów ścisłych. Pozwala to na pokazanie wykorzystania wiedzy teoretycznej z przedmiotów niezawodowych wraz z możliwościami zastosowania jej w praktyce. Jednocześnie takie wielofunkcyjne miejsca połączone są formalnie z systemem edukacji. Oznacza to, że młodzież odbywa tu lekcje w ramach obowiązującego programu nauczania.

Przestrzeń

Kolejna grupa narzędzi związana z przestrzenią to m.in. **preferencyjne udostępnianie zasobów gminy do prowadzenia działalności gospodarczej** przez przedsiębiorstwa społeczne, a także łączenie przetargów z zadaniami miasta. Przykładem może być konieczność udostępniania toalet na potrzeby mieszkańców i mieszkanek w lokalu otrzymanym od miasta. Do tego dochodzi udostępnianie miejskich pustostanów podmiotom ekonomii społecznej, czy lokalnej społeczności na długotrwałe działania lub jednorazowe krótkotrwałe akcje społeczne, a także stworzenie bazy niewykorzystanych lokali i przygotowanie procedury przekazania pustostanu zabezpieczającej interesy obydwu stron umowy, dającej możliwość szybkiej realizacji.

Katalogi produktów i usług

Myśląc o katalogach nie można nie wspomnieć o powszechnych w Barcelonie katalogach produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej.

Przyczyniają się one do rozpoznawalności tych organizacji i firm społecznych, zwiększają dostęp do - czasem - unikalnych usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej oraz pomagają w diagnozie potencjału miasta pod kątem zakładania przedsiębiorstw społecznych.

Te konkretne narzędzia to m.in.

- katalog w formie mapy w podziale na branże (na podstawie mapy wydanej przez Tot Raval),
- katalogi i przewodniki branżowe (skierowane do mieszkańców i turystów),
- diagnozowanie zapotrzebowania na konkretne usługi lub produkty (diagnoza potrzeb samorządów i przedsiębiorców),
- organizowanie targów podmiotów ekonomii społecznej oraz spotkania tych podmiotów z samorządami i przedsiębiorcami (śniadania), mające na celu ich sieciowanie.

Rozliczanie za rezultaty

Kolejnym fundamentalnym narzędziem wykorzystywanym w Barcelonie w obszarze wsparcia rozwoju ekonomii społecznej jest technika „rozliczania za rezultaty". To ogromny krok ku uproszczeniu procesu realizacji zadania publicznego – od udostępniania urzędnikowi sprawdzającemu osiągnięcie rezultatów oryginałów/kopii faktur, poprzez przygotowanie zestawienia danych z dokumentów księgowych, do ustalenia listy rezultatów i narzędzi służących zmierzeniu ich uzyskania w trakcie realizacji zadania.

Narzędzie to jest szeroko rozpowszechnione w UE, natomiast w Polsce – po pewnych próbach wdrożenia kilka lat temu – funkcjonuje najpełniej w programie ERASMUS+.

Rozliczanie za rezultaty

Obecnie rząd rozważa szersze zastosowanie tej metody, co znalazło już odzwierciedlenie w tegorocznym konkursie FIO, a także w projektach nowych Rozporządzeń związanych z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Charakterystyczny jest przykład spółdzielni **Alencop,** która powstała w Barcelonie w odpowiedzi na trudną sytuację nielegalnych imigrantów z Afryki Subsaharyjskiej. W chwili obecnej firma Alencop jest tworzona przez 29 współpracujących partnerów spółdzielni (pracownicy zatrudnieni w formule jednoosobowej działalności gospodarczej) i zespół techniczny, który wspiera organizację działań i wewnętrzną działalność podmiotu.

W ramach zadania finansowanego ze środków Miasta Barcelona oczekuje się osiągnięcia przez Alencop trzech rodzajów rezultatów w wymiarze społecznościowym (np. promowanie ekonomii społecznej), socjalnym (np. uregulowanie sytuacji administracyjnej nielegalnych imigrantów) i środowiskowym (m. in. zwiększenie ilości złomu zarządzanego przez legalne kanały logistyczne).

Przykład ten wskazuje szereg korzyści ze stosowania narzędzia. Rozliczenie za rezultaty bazuje na zupełnie innych wartościach, niż tradycyjne rozliczenie projektu. Oczywiście urząd wciąż przywiązuje właściwą miarę do dokumentów finansowych, ale założenie, że prawidłowe zrealizowanie budżetu projektu miałoby gwarantować uzyskanie zakładanych we wniosku rezultatów nie ma takiego znaczenia. Obecnie sukces projektu mierzy się narzędziami opisanymi w ofercie i uzyskanymi wynikami merytorycznymi.

Przykład:

1.

w ciągu 2 lat realizacji zadania liczba osób zatrudnionych w spółdzielni w okresie dłuższym niż 8 miesięcy zwiększy się o 4 osoby (udokumentowane umowami o pracę),

lub:

2.

w okresie 18 miesięcy wszyscy pracownicy nauczą się języka obcego w stopniu umożliwiającym komunikację w sprawach codziennych i zawodowych, co zostanie poświadczone zaświadczeniem o ukończeniu kursu.

Rozliczanie za rezultaty

W przypadku rozliczenia za rezultaty istotne jest również założenie elastycznego zarządzania budżetem zadania przez jego realizatorów. Oznacza to, że podmiot społeczny odpowiada za osiągnięcie zakładanych rezultatów i może swobodnie – choć wciąż w ramach ogólnych założeń budżetowych – podejmować decyzje o przesunięciu środków projektowych z mniej priorytetowych pozycji na te ważniejsze (w ocenie realizatora). Tym samym system oceny dokumentów księgowych znów staje się mniej istotny od oceny osiągnięcia trwałych w czasie rezultatów.

Jednym z kluczowych elementów stosowania rozliczenia za rezultaty jest proces przygotowania podmiotu do podjęcia zadania (w tym opis oczekiwań zleceniodawcy), negocjacje dotyczące planowanych efektów, dostarczanie innych narzędzi wsparcia uzyskania oczekiwanych rezultatów w miarę rozwoju działań projektowych (np. świadczenie kursów, uzyskanie mieszkania, czy środka transportu).

Gra symulacyjna

Mówiąc o sieciowaniu trzeba wspomnieć o opracowanej przez Smilemundo **grze symulacyjnej**, która jest doskonałym narzędziem dla instytucji i organizacji ukierunkowanych na edukację, szczególnie nastawioną na zdobywanie umiejętności związanych z komunikacją, rozwiązywaniem konfliktów, kooperacją.

Gra jako metoda pracy wspomaga tworzenie silniejszych grup lokalnych oraz zespołów potrafiących pracować z uwzględnieniem dobra całej grupy.

Przykładem takich grup mogą być Banki Czasu, które pozwalają zwiększyć dostęp mieszkańców do różnorodnych usług, integrować uczestników i uczestniczki Banku, a także stworzyć system samopomocy w danym środowisku lokalnym.

PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ STRATEGIA DO SZUFLADY?

Wśród mieszkańców Miasta nie zakorzeniła się jeszcze zbyt silnie świadomość dotycząca roli ekonomii społecznej w rozwoju ich środowiska lokalnego. Stąd potrzeba działalności informacyjnej dotyczącej form i roli ekonomii społecznej, wykorzystania jej do rozwoju i wzmacniania potencjału lokalnego, wspierania aktywizacji społecznej i zawodowej nie tylko osób z grup wykluczonych. Informacja powinna być ukierunkowana do:

- przedstawicieli samorządu,
- mieszkańców Miasta (potencjalnych uczestników sektora ekonomii społecznej i jego odbiorców – czy jako podmiotów, na rzecz których działają przedsiębiorstwa społeczne, czy też odbiorców i konsumentów produkowanych przez nie dóbr i usług),
- sektora biznesu (potencjalni partnerzy i kontrahenci),
- organizacji pozarządowych (możliwe przedsiębiorstwa społeczne).

Dodatkowo niezwykle istotne jest kontynuowanie działań zmierzających do budowania na terenie Miasta stabilnego i wyspecjalizowanego systemu wsparcia sektora ekonomii społecznej.

Można to realizować w oparciu o ofertę Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, świadczącego kompleksowe wsparcie informacyjne, szkoleniowe, doradcze, finansowe.

Kluczową rolę stymulującą w zakresie tworzenia i rozwijania przyjaznego otoczenia ekonomii społecznej powinien przyjąć na siebie Urząd Miasta.

Chodzi tu m.in. o wsparcie takich działań, jak propagowanie tworzenia partnerstw i sieci współpracy – począwszy od działań edukacyjnych, poprzez promocję dobrych praktyk i rozwiązań w tym zakresie, animowanie powstawania grup formalnych i nieformalnych oraz włączanie ich do już funkcjonujących sieci współpracy.

Aktywizacja mieszkańców w procesie budowania kapitału społecznego, intensyfikacji wzajemnych relacji i twórczego gospodarowania czasem i przestrzenią może skutecznie zaistnieć, o ile Miasto przeznaczy część publicznych zasobów na rzecz utworzenia domów sąsiedzkich, czy centrów lokalnych – miejsc spotkań i wspólnej pracy mieszkańców na rzecz dobra wspólnego.

Etapy

Jak stosować opisany w poradniku model rozwoju ekonomii społecznej wskazujemy poprzez konkretny przykład Miasta Słupsk, które zdecydowało się opracować i wdrożyć własny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej. Praca ta została podzielona na etapy, dzięki którym zaplanowano działania włączające kluczowe podmioty w proces diagnozy i formułowania Programu. Przygotowano również środowisko realizatorów do praktycznego zastosowania rozwiązań zaproponowanych w Programie. Kolejne etapy prac opisane są poniżej:

1. DIAGNOZA, BADANIA:

stanowią zasadniczą bazę dla opracowania głównych kierunków Programu, a także wskazania obszarów dla szybszej interwencji lub długofalowych zmian.

2. POWOŁANIE I PRACA RADY EKSPERTÓW:

w skład Rady Ekspertów zostają powołane osoby, które mogą wnieść unikalną ekspertyzę i doświadczenie. Podstawowym zadaniem Rady jest wskazanie założeń do Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz optymalnych narzędzi do wykorzystania w jego dalszej realizacji.

3. PRACA ZESPOŁÓW ROBOCZYCH:

grupy powoływane spośród przedstawicieli władz uchwałodawczych, władz wykonawczych, urzędu jednostki samorządu terytorialnego, pracowników jednostek organizacyjnych i liderów środowiskowych. Ich zadaniem jest opracowanie konkretnych procedur wdrożeniowych, w tym dokumentacji, podstaw prawnych, narzędzi monitorowania.

4. OPRACOWANIE PROJEKTU PROGRAMU ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ:

stanowi zasadniczą bazę dla opracowania głównych kierunków Programu, a także wskazania obszarów dla szybszej interwencji lub długofalowych zmian.

Jako główne cele programu uznano:

- włączenie ekonomii społecznej jako istotnego narzędzia aktywizacji lokalnej, mającej na celu pobudzenie społeczności lokalnych do podejmowania oddolnych działań, w tym w szczególności do aktywizacji społecznej i zawodowej oraz wykorzystania potencjału kulturalnego, tradycji i walorów turystycznych Miasta;

- włączenie ekonomii społecznej jako kierunku rozwoju przedsiębiorczości w Mieście poprzez zapewnienie narzędzi finansowych, doradczych i szkoleniowych wspierających podmioty ekonomii społecznej;

- włączenie ekonomii społecznej w system edukacji oraz prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych zwiększających świadomość mieszkańców Miasta o roli, znaczeniu i możliwościach, jakie daje ekonomia społeczna.

Wskazane obszary nie wyczerpują zakresu przedmiotowego podejścia do ekonomii społecznej, ale realizują ważny aspekt strategii, jakim jest niezawężanie ekonomii społecznej wyłącznie do polityki społecznej i rynku pracy. Ich sensem jest przygotowanie środowiska lokalnego do przyjęcia ekonomii społecznej jako ważnego elementu rozwoju wspólnoty lokalnej, odbudowa relacji społecznych, sąsiedzkich, międzyludzkich i międzysektorowych, a także odkrycie na nowo zasobów miasta i ich wykorzystanie w rozwoju aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Układ Programu wynika z jego funkcjonalności oraz dążenia do prostoty i jasności przekazu. Dlatego głównym elementem dokumentu są rezultaty zaplanowane do osiągnięcia oraz ich docelowe wskaźniki, a także podmioty odpowiedzialne za ich uzyskanie i przewidziany czas.

5. KONSULTACJE ZAPROPONOWANEGO SCHEMATU PROGRAMU:

aby poznać opinie różnych środowisk dotyczące kształtu Programu oraz stworzyć możliwość jego modyfikacji niezbędne są konsultacje treści dokumentu. Proces ten należy podzielić na trzy etapy:

- edukacja,
- właściwa konsultacja,
- analiza i wykorzystanie zebranych uwag.

Pierwszym krokiem jest stworzenie okazji do poznania całego kontekstu ekonomii społecznej, potrzeb lokalnych w tym obszarze i możliwych do wdrożenia mechanizmów rozwojowych. Dzięki etapowi edukacji osoby, które nic lub niewiele wiedzą o przedsiębiorczości społecznej i aktywizacji mieszkańców potrafią bardziej świadomie znaleźć się we właściwych konsultacjach. Konsultacje mogą przebiegać w ramach otwartych bądź fokusowych spotkań, prac grup eksperckich czy wyrażenia opinii przez internet.

Ważne jest wcześniejsze uświadomienie osób o przedmiocie konsultacji oraz późniejsze wykorzystanie ich uwag w ulepszeniu proponowanych rozwiązań, ewentualnie przekazanie przyczyn nieuwzględnienia poszczególnych opinii. Dzięki temu osoby będą zachęcone do udziału w podobnych procesach konsultacji, czując wagę swojego głosu.

6. SZKOLENIA:

każda zmiana w znanym układzie odniesienia wywołuje mimowolny opór, czy niechęć osób, których ta nowa sytuacja dotyczy. Szczególnie, jeśli związane jest to ze zwiększeniem obowiązków (lub ich zmianą), z poczuciem niewielkiego wpływu na daną sytuację, a przede wszystkim z brakiem wiedzy i domniemanych kompetencji. W modelu wdrażania ekonomii społecznej w Mieście Słupsk jedną z najważniejszych ról odgrywają pracownicy Urzędu Miasta, a także jego jednostek organizacyjnych i związanych podmiotów: ośrodka pomocy społecznej, domu kultury, bibliotek.

Stąd też wprowadzenie konkretnych osób w ideę i metodologię Programu Rozwoju uznano za kluczowy element tego innowacyjnego w skali miasta procesu. Podstawowym narzędziem zmiany są tu szkolenia, rozumiane jako kilkugodzinne spotkania z elementami warsztatowymi, których celem jest wzrost wiedzy w grupie urzędników i pracowników jednostek samorządowych na temat ekonomii społecznej i Programu, który pozwoli zwiększyć jej znaczenie w Słupsku. Dobór osób zaproszonych do udziału w szkoleniach wynika z ich dotychczasowego zakresu zadań, które mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na wdrożenie i monitorowanie przedsiębiorczości społecznej w mieście.

7. WDROŻENIE

Program Rozwoju jest dokumentem, który ustanowiony jest rozporządzeniem organu wykonawczego (tu: Prezydenta Miasta Słupsk) lub wchodzi w życie drogą decyzji organu uchwałodawczego (rady JST).

REKOMENDACJE

> Ciągle jesteśmy w momencie, w którym tego rodzaju działania traktowane są jako innowacyjne (ale i ryzykowne, a co za tym idzie stosowane bez przekonania). Pewnie część urzędów uważa je za rodzaj przelotnej mody, albo nawet pewną formę politycznej poprawności, która okaże się nietrwała. Pewnie dzięki programom takim jak te, które prowadzi CIO, z czasem ten sposób działania zostanie uznany za rodzaj oczywistości i to nie tylko po stronie nabywców, ale także dostawców. Obecnie nie pozostają one w równowadze i nie wzmacniają się w odpowiednim stopniu. Konieczne jest uzyskanie jakiegoś punktu krytycznego, od którego proces uzyska większą dynamikę. Warto zadać sobie pytanie jak przyspieszyć ten proces. Po wizycie w Barcelonie widać też, że same zmiany legislacyjne nie są gwarancją sukcesu. Tu zresztą zawsze pozostaje pytanie, czy najpierw w ramach istniejącego prawa robić co możliwe, a następnie starać się to kodyfikować. Można też działać odwrotnie (tak na ogół dzieje się w Polsce) - uchwalić przepisy, a następnie próbować to wypełnić praktykami. Właśnie w takiej sytuacji jesteśmy.

Słowa Jana Jakuba Wygnańskiego, przywołanego już badacza i innowatora społecznego, ujawniają niezwykły związek działań podejmowanych przez CIO w Słupsku wraz z partnerami, oraz coraz bardziej zauważalną w samorządach potrzebę poszukiwań nowych paradygmatów stanowienia wspólnoty lokalnej.

Jednym z takich fundamentów powinny być wartości towarzyszące zarówno budowaniu kapitału społecznego, jak i przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości społecznej. Zaufanie, troska o dobro wspólne, podmiotowość osób, grup i środowisk są przykładowymi cechami terytorium społecznie odpowiedzialnego, w jakim każdy z nas chciałby mieć swoje miejsce i swój udział.

CZĘŚĆ I

PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I SOLIDARNEJ W SŁUPSKU na lata 2018-2021

WPROWADZENIE

Pojęcie ekonomii społecznej jest bardzo rozległe. Najkrócej zdefiniować ją można jako działalność ekonomiczną, z której zyski inwestowane są w cele społeczne.

Tego rodzaju działalność była znana w naszym kraju dużo wcześniej zanim wstąpiliśmy do Unii Europejskiej (niektóre tradycje np. spółdzielczości, sięgają wręcz XIX wieku), ale dopiero wejście do Europejskiej Wspólnoty umożliwiło uporządkowanie tego sektora, usystematyzowanie działań, uregulowanie przepisów, działania promujące całą ideę i wspierające podmioty nią zainteresowane. To w efekcie doprowadziło do powstania dość rozbudowanego sektora różnych podmiotów gospodarczych, coraz prężniej rozwijających się i obejmujących swą działalnością coraz większe rzesze potrzebujących i społecznie wykluczonych.

Mimo wyraźnie widocznego skoku rozwojowego, który nastąpił w polskiej ekonomii społecznej po 2004 roku, zjawisko to rozwijało się w naszym kraju wciąż bardzo nierówno. Pomorskie, mimo faktu iż stanowi jedno z lepiej rozwiniętych województw pod względem aktywności obywatelskiej, a także mimo nakładów finansowych, promocji i realizacji wielu projektów edukacyjnych, przez pierwsze 5 lat nie mogło pochwalić się zbyt wieloma efektami w tej dziedzinie.

EKONOMIA SPOŁECZNA W SŁUPSKU

„Badania potencjału i potrzeb w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej w Słupsku" (Puenta, Gdańsk 2018) pokazały, iż słupski trzeci sektor jest bardzo niejednorodny. Organizacje i ich reprezentanci stanowią mocno zróżnicowaną grupę, zarówno pod względem wielkości, zasięgu działań, filozofii i metod pracy, doświadczenia, lat stażu, kultury organizacyjnej, zaawansowania, a także źródeł pozyskiwania finansów. Przekłada się to także na stopień zaangażowania w działania na polu społeczności słupskich NGO's.

Część organizacji pozarządowych współpracuje z innymi organizacjami, realizując partnerskie projekty i działając wspólnie. Niektóre NGO's działają na rzecz animacji lokalnego trzeciego sektora, udzielając się w różnych ciałach doradczych i gremiach zrzeszających inne podmioty z branży. Jest też niestety dość duża część organizacji nie współpracujących z innymi, nie udzielających się na lokalnym forum i nie biorących udziału we wspólnych inicjatywach.

Co więcej, stosunkowo ograniczone fundusze gminne sprawiają, iż niekiedy NGO's ubiegające się o nie (zwłaszcza te mniejsze, nie potrafiące sięgnąć do innych źródeł finansowych) konkurują między sobą i obawiają siebie nawzajem.

Z wywiadów przeprowadzonych w ramach badania wynika, że mimo, iż wszyscy doskonale znają termin „Ekonomia Społeczna", rozumieją czym ona jest i jakie daje możliwości, wciąż liczba podmiotów zaangażowanych w prowadzenie przedsiębiorczości społecznej pozostaje niewielka. Pomimo tego, że lokalne środowisko jest dość dobrze wyedukowane z tego tematu (co z pewnością zasługuje na uznanie), nie przekłada się to na poziom aktywności gospodarczej. Liczba typowych PESów działających w Słupsku jest stosunkowo niewielka (co potwierdzają dane OWES[1]), liczba NGO's prowadzących inne działania ekonomiczne lub odpłatne niewiele większa, a spośród pozostałych instytucji tylko nieliczne rozważają rozpoczęcie tego rodzaju aktywności w najbliższej przyszłości.

[1] „Raport z badania stosowania klauzul społecznych w województwie Pomorskim", Puenta, Gdańsk 2018

Wyniki te znalazły potwierdzenie także w internetowym badaniu ankietowym, które zostało przeprowadzone równolegle do opisywanych wywiadów, pośród przedstawicieli słupskiego trzeciego sektora. Wśród ankietowanych, zaledwie 17 organizacji potwierdziło działalność ekonomiczną bądź odpłatną, a tylko 4 rozważało jej podjęcie. Co więcej, pośród tych, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną, ich aktywność ekonomiczna stanowi na ogół mniejszą część ich działań. Tylko nieliczne podmioty uzależniają większość swego budżetu od wpływów z przedsiębiorczości.

Istnieje kilka czynników, które mogą mieć duże znaczenie dla rozwoju ekonomii solidarnej. Należą do nich między innymi: współpraca zarówno wewnątrz sektora pozarządowego, jak i z różnymi typami podmiotów, aktywność tych podmiotów w środowisku lokalnym oraz angażowanie się mieszkańców w sprawy sąsiedztwa, społeczności. Stanowią one zaplecze dla budowy ekonomii solidarnej, potencjał z którego można czerpać zasoby dla pobudzania aktywności mieszkańców i uruchamiania nowych procesów ekonomicznych.

A jak pokazują dane z badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedstawicieli sektora ekonomii społecznej w Słupsku potrzebne jest ożywienie, nowa energia i oddolne inicjatywy.

> Przeprowadzone „Badanie potencjału i potrzeb w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej w Słupsku" (Puenta, Gdańsk 2018) wykazało jednoznacznie, iż jest duża potrzeba stworzenia Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej w Słupsku.

Respondenci wprost zaznaczali, że oczekują wdrożenia takiego programu, który po pierwsze zlikwidowałby największe bariery blokujące rozwój ekonomii społecznej w Słupsku, po drugie zaktywizował lokalny sektor systemem zachęt i usług wspierających, a po trzecie dał możliwość słupskim organizacjom pozarządowym uniezależnienia się (choćby częściowo) od systemu grantów i dotacji, od którego są w większości w pełni zależne, co w wyraźny sposób ogranicza ich swobodę działań (aż 83% podmiotów, które wzięło udział w internetowym badaniu ankietowym utrzymuje się przede wszystkim ze środków samorządowych).

CELE I PRIORYTETY PROGRAMU

CEL GŁÓWNY:

Zwiększenie znaczenia ekonomii społecznej i solidarnej jako narzędzia rozwoju kapitału społecznego w Słupsku.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.
- Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.
- Wzrost poziomu współpracy pomiędzy podmiotami, grupami, instytucjami działającymi w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.
- Rozwój oferty wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej, w tym na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w tych podmiotach

PRIORYTETOWE ZADANIA W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH CELÓW

PRIORYTETY W RAMACH CELU 1:

- Stworzenie wspólnej identyfikacji dla sieci miejsc najbliższej integracji aktywności mieszkańców/ek z wykorzystaniem infrastruktury instytucji miejskich i organizacji pozarządowych.
- Stworzenie programu i prowadzenie lekcji edukacji obywatelskiej i przedsiębiorczości społecznej w szkołach.
- Realizacja kampanii informacyjnych i akcji społecznych na temat dostępnych narzędzi wpływu obywateli na miasto.
- Realizacja działań na rzecz budowania wiedzy i świadomości wśród przedstawicieli/ek biznesu na temat społecznych aspektów przedsiębiorczości i zachęcanie do zaangażowania się w nie.
- Tworzenie lokalnego funduszu na rzecz obywateli/ek.
- Zwiększenie rangi inicjatyw obywatelskich i organizacji społecznych.
- Prowadzenie badań aktywności społecznej i obywatelskiej oraz ekonomizacji sektora pozarządowego w Słupsku.

PRIORYTETY W RAMACH CELU 2:

- Działanie sieci miejsc najbliższej integracji i aktywności mieszkańców i mieszkanek z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów instytucji miejskich i organizacji pozarządowych.
- Dofinansowanie w trybie wieloletnim kluczowych zadań związanych z pobudzaniem aktywności społecznej i rozwojem ekonomii społecznej i solidarnej.
- Realizacja programów regrantingowych skierowanych do mieszkańców i mieszkanek Słupska, grup nieformalnych i organizacji pozarządowych.
- Udostępnianie i przekazywanie przestrzeni należących do miasta grupom mieszkańców, organizacjom, podmiotom ekonomii społecznej w celu prowadzenia działań aktywizujących.
- Łączenie oferty komercyjnej z ofertą społeczną.

PRIORYTETOWE ZADANIA W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH CELÓW

PRIORYTETY W RAMACH CELU 3:

- Wspieranie budowania lokalnych partnerstw poprzez szeroką animację na rzecz rozwoju wszystkich części miasta.
- Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych i partnerstw w działaniach prowadzonych przez Urząd Miasta i podległe jemu jednostki.

PRIORYTETY W RAMACH CELU 4:

- Rozwój stałej i kompleksowej oferty infrastrukturalnej i merytorycznej ukierunkowanej na tworzenie i sprawne funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej.
- Wprowadzenie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych prowadzonych przez Urząd Miejski i podległe jemu jednostki.
- Powołanie trójsektorowego partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej w Słupsku.

REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Realizatorem programu są odpowiednie wydziały Urzędu Miasta Słupsk odpowiedzialne za przypisane im w Programie zadania. Wspierać realizację zadań będą również inne jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe. W założonej perspektywie czasu – lata 2018 - 2021 przewiduje się przeprowadzenie zaprojektowanych działań. Uwzględnia się jednak wprowadzanie modyfikacji Programu w zakresie proponowanych działań służących realizacji celów.

- **Realizacja Programu** będzie oceniana przez powołany do tego celu zespół i/lub powołane partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej i solidarnej w Słupsku.
- **Ocena realizacji zadań** będzie przeprowadzana w oparciu o ewaluację.
- **Sporządzanie rocznych sprawozdań** odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta w Słupsku.
- **Sprawozdania roczne**, sporządzane przez poszczególnych realizatorów, przedkładane będą koordynatorowi Programu, którym będzie jeden ze wskazanych wydziałów Urzędu Miasta w Słupsku.
- **Sprawozdanie zbiorcze** przedkładane będzie Prezydentowi Miasta Słupska nie później niż do dnia 31 marca kolejnego roku.
- **Ewaluacja Programu** odbywać się będzie w okresach 6-miesięcznych w oparciu o wskaźniki ujęte w poszczególnych celach.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.1

Stworzenie wspólnej identyfikacji dla sieci miejsc najbliższej integracji i aktywności mieszkańców i mieszkanek z wykorzystaniem infrastruktury instytucji miejskich i organizacji pozarządowych.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Wypracowanie zasad konkursu	1 regulamin konkursu	do 2019 r.	
Ogłoszenie konkursu	1 ogłoszenie konkursowe	do 2019 r.	
Konsultacje	2 spotkania konsultacyjne	do 2019 r.	
Rozstrzygnięcie konkursu	1 podpisana umowa	do 2019 r.	
Wdrożenie identyfikacji	oznaczenie min. 10 miejsc w Słupsku	do 2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.2
Stworzenie programu i prowadzenie lekcji edukacji obywatelskiej i przedsiębiorczości społecznej w szkołach.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Powołanie zespołu ds. tworzenia programu obywatelskiego	1 zespół	I półrocze 2019 r.	
Praca zespołu	minimum 3 spotkania zespołu	2019 r.	
Konsultacje założeń programu	spotkanie w sprawie założeń programu	I półrocze 2019 r.	
Ogłoszenie konkursu na prowadzenie lekcji	1 ogłoszenie konkursowe	2019 r.	
Rozstrzygnięcie konkursu	1 podpisana umowa na realizację zadania	2019 r.	
Prowadzenie lekcji	wdrożenie programu we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych	styczeń 2020 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.3
Realizacja kampanii informacyjnych i akcji społecznych na temat dostępnych narzędzi wpływu obywateli na miasto.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Wybór tematów dotyczących kampanii i akcji	lista tematów	do grudnia 2018 r.	RDPP
Konsultacje z organizacjami na temat form i treści kampanii/akcji	roczny harmonogram poszczególnych akcji	do grudnia 2018 r.	
Stworzenie i realizacja scenariuszy kampanii	min. 1 scenariusz/rok	2019 r.	
Stworzenie informatora po narzędziach partycypacyjnych dostępnych w urzędzie	informator	do 2020 r.	
Umieszczenie w jednym miejscu na stronie internetowej informacji nt. narzędzi wpływu mieszkańców/ek	zakładka na stronie www	do 2020 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.4

Realizacja działań na rzecz budowania wiedzy i świadomości wśród przedstawicieli/ek biznesu na temat społecznych aspektów przedsiębiorczości i zachęcanie do zaangażowania się w nie.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Włączenie aspektów społecznych do tematów śniadań biznesowych	minimum 2 spotkania w roku dla biznesu na temat aspektów społecznych	2019 r.	
Szkolenie z zakresu CSR dla biznesu	1 szkolenie/rok	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.5
Tworzenie lokalnego funduszu na rzecz obywateli i obywatelek.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Powołanie wewnętrznego zespołu ds. funduszu lokalnego	1 zespół międzywydziałowy	2019 r.	
Poznanie dobrych praktyk funkcjonowania funduszy	1 wizyta studyjna lista miejsc, gdzie funkcjonuje fundusz lokalny	2019 r.	
Włączenie biznesu i organizacji w budowanie funduszu	1 spotkanie dla biznesu 1 spotkanie dla NGO	2019 r.	
Ustalenie harmonogramu prac nad funduszem	1 harmonogram	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.6
Zwiększenie rangi inicjatyw obywatelskich i organizacji społecznych.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Stworzenie regulaminu konkursu na najlepsze inicjatywy	1 regulamin	2019 r.	
Ogłoszenie konkursu	1 konkurs w roku	2019 r.	
Przyznanie nagród	lista laureatów	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców i mieszkanek Słupska w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej.

PRIORYTET 1.7
Prowadzenie badań aktywności społecznej i obywatelskiej oraz ekonomizacji sektora pozarządowego w Słupsku.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Podjęcie współpracy z Akademią Pomorską w zakresie prowadzenia badań	1 porozumienie o współpracy	2019 r.	
Omówienie metodologii badań	spisana metodologia badań	2019 r.	
Realizacja badań	1 badania x 2 lata	2020 r.	
Prezentacja wyników	1 raport x 2 lata opublikowany na stronie www Miasta	2020 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 2.1
Działanie sieci miejsc najbliższej integracji i aktywności mieszkańców i mieszkanek z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów instytucji miejskich i organizacji pozarządowych.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Wyznaczenie potencjalnych MNIAM	1 Sieć MNIAM, składająca się z min. 10 miejsc	I półrocze 2019 r.	
Spotkania w celu wypracowania zakresu działania MNIAM	min. 3 spotkania	I półrocze 2019 r.	
Wypracowanie wspólnej oferty	1 jednolita oferta	I półrocze 2019 r.	
Przygotowanie MNIAM i niezbędnych materiałów	1 pakiet materiałów dla mieszkańców	od września 2019 r.	
Wdrożenie i promocja	1 wspólna identyfikacja wizualna (logotypy, oznaczenia) 1 zakładka na stronie www	od września 2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 2.2
Dofinansowanie w trybie wieloletnim kluczowych zadań związanych z pobudzaniem aktywności społecznej i rozwojem ekonomii społecznej i solidarnej.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Stworzenie listy zadań priorytetowych, konsultacje Programu Współpracy	1 lista zadań priorytetowych 1 konsultacje Programu Współpracy	do października 2019 r.	
Wpisanie trybu wieloletniego do Programu Współpracy przy wybranych zadaniach	Uchwała dotycząca Programu Współpracy	do października 2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 2.3
Realizacja programów regrantingowych skierowanych do mieszkańców i mieszkanek Słupska, grup nieformalnych i organizacji pozarządowych.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Zwiększenie liczby projektów realizowanych przez grupy nieformalne i organizacje pozarządowe	wzrost o 5% kwoty w stosunku do poprzedniego roku na rzecz regrantingu	od 2019 r.	
Realizacja programów regrantingowych na rzecz budowania relacji sąsiedzkich	1 konkurs x rok	od 2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 2.4
Udostępnianie i przekazywanie przestrzeni należących do miasta grupom mieszkańców, organizacjom, podmiotom ekonomii społecznej w celu prowadzenia działań aktywizujących.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Stworzenie i upublicznienie zasobów miejskich dostępnych dla organizacji/mieszkańców	1 aktualny rejestr lokali wraz z cennikiem; 1 aktualny rejestr sprzętów i innych zasobów udostępnianych organizacjom (w tym pomieszczeń będących JST)	2019 r.	
Stworzenie regulaminu korzystania z zasobów ze względu na formę (korzystanie, użyczenie, najem, itd.)	1 Regulamin dostępny na stronie www i stronach wszystkich JST, których dotyczy	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 2.5
Łączenie oferty komercyjnej z ofertą społeczną.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Stworzenie katalogu aspektów społecznych zawieranych w konkursach ogłaszanych w trybie PZP	1 katalog aspektów społecznych	2019 r.	
Określenie priorytetowych kryteriów społecznych, w kontekście konkretnych zlecanych zadań	Lista priorytetowych aspektów społecznych dla Miasta Słupska Opis preferencyjnych warunków wynajmu lokali Uchwały w sprawie zwolnień z podatku od nieruchomości budynków wykorzystywanych na cele związane z ekonomią społeczną	2019 r.	
Szkolenia dla urzędników z zakresu łączenia aspektów społecznych do zamówień miejskich	1 szkolenie x rok	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Wzrost poziomu współpracy pomiędzy podmiotami, grupami, instytucjami działającymi w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 3.1
Wspieranie budowania lokalnych partnerstw poprzez szeroką animację na rzecz rozwoju wszystkich części miasta.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Wypracowania zakresu realizacji zadania dotyczącego budowania partnerstw	1 zespół 1 opis zakresu merytorycznego zadania	I półrocze 2019 r.	
Zlecenie zadania publicznego dla NGO polegającego na tworzeniu partnerstw lokalnych/osiedlowych	minimum 4 partnerstwa; minimum 4 wydarzenia w roku realizowane przez partnerstwa; 1 oferta animacyjna dla mieszkańców/ek;	2019 r.	
Przygotowanie i zatrudnienie animatorów/ek lokalnych	1 cykl szkoleń dla animatorów	2020 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 3.2
Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych i partnerstw w działaniach prowadzonych przez Urząd Miasta i podległe jemu jednostki.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Podjęcie współpracy z JST z organizacjami pozarządowymi	1 spotkanie x rok	2019 r.	
Stworzenie zespołu ds. organizacji pozarządowych	1 zespół w całości odpowiedzialny za współpracę z organizacjami pozarządowymi	2019 r.	
Podejmowanie partnerskich działań z organizacjami pozarządowymi	minimum 10 zrealizowanych projektów partnerskich we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2019-2021	

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Rozwój oferty wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej, w tym na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w tych podmiotach.

PRIORYTET 4.1
Rozwój stałej i kompleksowej oferty infrastrukturalnej i merytorycznej ukierunkowanej na tworzenie i sprawne funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Zmiana Regulaminu korzystania z oferty SCOPiES	1 uaktualniony Regulamin	2018 r.	
Poszerzenie oferty działania SCOPiES	min. w 1 sobotę w miesiącu SCOPiES otwarty dla NGO's zlecenie prowadzenia wsparcia dla NGO's w trybie 5-letnim – min. 1 zadanie zwiększenie kwoty na wsparcie dla NGO's - co roku o min. 5 %) zakup wyposażenia do SCOPiES – inwentaryzacja sprzętu	2018 r.	
Stałe badania satysfakcji i potrzeb w kontekście funkcjonowania SCOPiES	1 raz w roku badanie	2018 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 4.2
Wprowadzenie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych prowadzonych przez Urząd Miejski i podległe jemu jednostki.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Przygotowanie Urzędu do wprowadzenie społecznie odpowiedzialnych zamówień	1 procedura 1 cykl szkoleń dla urzędników 1 wizyta studyjna dla urzędników	2018 r.	
Wdrożenie aspektów i klauzul społecznych	minimum 1 zadanie z wykorzystaniem aspektów społecznych w roku	2019 r.	

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców i mieszkanek Słupska we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej.

PRIORYTET 4.3
Powołanie trójsektorowego partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej w Słupsku.

DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	CZAS REALIZACJI	REALIZATORZY
Powołanie zespołu ds. ekonomii społecznej	1 zespół zarządzenie Prezydenta	2019 r.	
Wypracowanie celów i zasad funkcjonowania partnerstwa	Spisane zasady funkcjonowania partnerstwa/Regulamin	2019 r.	
Nabór partnerów	1 konkurs na partnerów	2019 r.	
Podpisanie porozumienia	1 podpisane porozumienie	2019 r.	

CZĘŚĆ II

NARZĘDZIA/ROZWIĄZANIA WYKORZYSTYWANE W KATALONII, MOŻLIWE DO ZASTOSOWANIA W SŁUPSKU

TWORZENIE DIAGNOZY POTRZEB DZIELNICY

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Fundacja Tot Raval
METODA / NARZĘDZIE	Tworzenie diagnozy potrzeb dzielnicy
CEL	Wzrost wiedzy partnerstwa na temat potrzeb społeczności zamieszkującej dzielnicę, oczekiwań Miasta i innych zleceniodawców, popytu na dane usługi.
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Przedstawiciele/ki ok. 50 podmiotów społecznych (głównie stowarzyszeń, ale też fundacji, czy spółdzielni socjalnych i innych firm społecznych) oraz szkoły, instytucje kultury, stowarzyszenia zawodowe i osoby fizyczne tworzące sieć w celu zwiększenia spójności społecznej, współistnienia i jakości życia w sąsiedztwie w dzielnicy Raval
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	Narzędzie jest możliwe do realizacji przede wszystkim w oparciu o istniejące partnerstwo na poziomie dzielnicowym, zarządzane przez Fundację Tot Raval
INFORMACJE	www.totraval.org

TWORZENIE DIAGNOZY POTRZEB DZIELNICY

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Tot Raval składa się z pięćdziesięciu organizacji społecznych oraz szkół, instytucji kultury, stowarzyszeń zawodowych i osób fizycznych współpracujących w celu zwiększenia spójności społecznej, współistnienia i jakości życia w sąsiedztwie, jak również promowania poczucia przynależności do jednej z najgęściej zaludnionych i różnorodnych dzielnic Barcelony.

Dzielnica Raval zajmuje 1,1 km^2, a na tej powierzchni mieszka ponad 47 tys. osób. 47,9% jej mieszkańców pochodzi spoza UE - razem mieszka tu ponad 40 narodowości. Na terenie dzielnicy znajduje się blisko 2500 sklepów i ponad 250 podmiotów i stowarzyszeń oraz 300 przestrzeni kulturowych (przeważają świetlice sąsiedzkie).

Sieć Tot Raval, aby osiągnąć zakładane cele:

- promuje Raval jako Terytorium Społecznie Odpowiedzialne, angażujące wszystkich, którzy mieszkają lub pracują w sąsiedztwie dla poprawy sytuacji w dzielnicy,
- zachęca grupy robocze działające w różnych strategicznych obszarach, aby angażować maksymalną liczbę podmiotów obecnych w Raval (władze dzielnicy, przedsiębiorcy lokalni, organizacje, instytucje) oraz poprawić koordynację między nimi,
- koordynuje projekty zbiorowe o zasięgu wspólnotowym i wspiera dziesiątki działań, które angażują i pomagają setkom osób z sąsiedztwa.

TWORZENIE DIAGNOZY POTRZEB DZIELNICY

Konkretne funkcje Tot Raval to:

- **połączenie w sieć** – organizowanie spotkań w płaszczyźnie społecznej, ekonomicznej i kulturowej oraz promowanie wspólnych projektów, które dodają wartości do terytorium za pośrednictwem komitetów, grup roboczych i forów
- **promowanie i wspieranie uczestnictwa i stowarzyszania się** - promowanie i wspieranie stowarzyszeń, promowanie i wspieranie obywatelskich sieci stowarzyszeń sąsiedzkich, świadczenie usług służących rozwojowi organizacji i inicjatyw obywatelskich
- **działania lobbingowe i rzecznicze**, aby reagować na wspólne wyzwania dla sąsiedztwa i dzielnicy
- **wpływanie na wizerunek dzielnicy**, poprzez media (Facebook, Twitter, e-mail, WhatsApp) oraz promocję ideę wspólnej tożsamości o charakterze międzykulturowym.

Sieć Tot Raval działa poprzez stałe grupy robocze i ich podgrupy, tworzone przez członków Sieci i inne podmioty z dzielnicy. W obejmowanych przez nie obszarach prowadzona jest wspólna diagnoza, poprzez analizę specyfiki określane są priorytety i kierunki działań strategicznych, prowadzony jest też wspólnie monitoring działań. Grupy robocze i ich podgrupy to m. in.:

- Sieć Pracy Raval
- Grupa Gospodarki Solidarnej Raval
- Grupa Sponsorska
- Grupa Edukacji Raval
- Festiwal Kultury Raval
- Sant Jordi Raval
- Grupa Międzyreligijna Raval
- Grupa monitorująca Zdrowie Publiczne

Stałym grupom roboczym towarzyszą dwie grupy niebranżowe: „Przyjaciele wszystkich z Ravalu” (zrzesza osoby wspierające działalność gospodarczą i usprawnia obsługę i doradztwo w celu rozwiązania różnych problemów w dzielnicy) oraz zespół techniczny (pełni trzy funkcje: zarządzanie projektami, wsparcie i dynamizacja grup roboczych oraz doradztwo w zakresie innowacji społecznych).

BANK CZASU

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Bank Czasu
METODA / NARZĘDZIE	Bank Czasu
CEL	■ Zwiększenie dostępu do różnorodnych usług ■ Zwiększenie integracji pomiędzy uczestnikami banku ■ Stworzenie systemu samopomocowego w danym środowisku lokalnym ■ Zagospodarowanie czasu wolnego
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Wszystkie grupy odbiorców
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ Koordynator/ka banku czasu ■ narzędzie informatyczne/baza usług ■ sprzęt komputerowy
INFORMACJE	

BANK CZASU

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Jest to metoda polegająca na bezpłatnej wymianie usług pomiędzy jakąś grupą osób.

Ideą banku czasu jest pośredniczenie we wzajemnej wymianie usługi pomocy pomiędzy jego uczestnikami w formie bezgotówkowej. Bank umożliwia dzielenie się z innymi osobami swoim wolnym czasem i umiejętnościami.

Zasadą jest, że godzina dowolnej pracy na rzecz członka banku czasu jest równa godzinie każdej innej pracy, np. godzina mycia okien jest dokładnie tyle samo warta, co godzina korepetycji językowych czy porady prawnika.

Uczestnicy mogą pomagać sobie nawzajem w zaspokajaniu swoich potrzeb, a jednocześnie nie dostają usługi za darmo, muszą niejako zapłacić za nią własną pracą.

Ta metoda może zwiększać wśród uczestników potrzebę akceptacji oraz zwiększać wiarę we własne możliwości. Wzajemna wymiana daje indywidualne korzyści oraz buduje poczucie wspólnoty i zaufania pomiędzy uczestnikami projektu.

Przykłady oferowanych zajęć: nauka gry na instrumentach, rysowania, tańca, fotografii, robótek ręcznych, naprawy, opieka nad dziećmi lub osoba zależną, spacer, pomoc domowa, zakupy, pomoc w gotowaniu, sprzątaniu, opieka nad zwierzętami i inne.

CASALE

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	
METODA / NARZĘDZIE	Casale
CEL	■ zwiększenie dostępu do różnorodnych usług rekreacyjnych, kulturalnych itp., dostępnych za darmo lub w cenach niższych od komercyjnych ■ udostępnianie przestrzeni instytucjom i stowarzyszeniom działającym w danej dzielnicy ■ wynajem wielofunkcyjnych przestrzeni i wyposażenia (do użycia zarówno wewnątrz, jak i poza ośrodkiem: krzesła, stoły, itp.) ■ udostępnianie przestrzeni na wystawy i ekspozycje (indywidualne lub zbiorowe, związane z życiem społeczności lub istotne z perspektywy wartości społecznych) ■ promowanie udziału różnych grup w pracy na rzecz rozwoju struktury społecznej i relacji obywatelskich
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Wszystkie grupy odbiorców
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ Koordynator/ka casala ■ Animator/ka ■ przestrzeń – ogólnodostępna, z miejscem do prowadzenia różnorodnych zajęć i spotykania się
INFORMACJE	

CASALE

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Stanowi punkt odniesienia dla aktywności sąsiedzkiej i wspólnotowej, jednocześnie będąc podstawowym narzędziem kształtującym społeczne życie dzielnicy.

Dzięki funkcjonowaniu casali w danym miejscu odbywa się integracja społeczna, wspieranie poprzez swoje działania zarówno inicjatyw sąsiedzkich, jak i przedsięwzięć wychodzących od jednostek, grup i instytucji. Może być to przestrzeń do tworzenia różnorodnych sieci, ze zwróceniem szczególnej uwagi na wykrywanie nowych nieformalnych inicjatyw stowarzyszeniowych w celu zwiększenia dynamiki działań wspólnotowych.

Wartości, które są podstawą funkcjonowania casali to: równość, niezależność, zaangażowanie i współodpowiedzialność sąsiedzka, jak również demokracja i wolny dostęp do wszystkich aktywności realizowanych w danej casali. Bardzo ważne dla funkcjonowania casali jest realizacja działań mających na uwadze i celebrujących obecność osób różnego pochodzenia, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.

Casale są zarządzane w różnorodny sposób. Zarządzanie obywatelskie jest szczególnym sposobem zarządzania przestrzenią i wyposażeniem należącymi do miasta lub prowadzeniem projektu o charakterze interwencyjnym. Organizacja jest odpowiedzialna za zarządzanie wyposażeniem i/lub wprowadzenie w życie projektu uwzględniającego interes ogólny społeczności. Kolejną formą zarządzania jest zarządzanie wspólnotowe, które bazuje na procesie stałej mobilizacji społecznej, opierającej się na odzyskaniu i samozarządzaniu przestrzenią oraz usługami publicznymi, rozumianymi jako dobro wspólne.

GRA SYMULACYJNA

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Smilemundo
METODA / NARZĘDZIE	Gra symulacyjna
CEL	Zwiększenie umiejętności uczestników gry w zakresie: ■ poszanowania przyjętych norm ■ umożliwia naukę współdziałania ■ sprzyja uspołecznieniu ■ uczy negocjacji i rozwija komunikację ■ uczy określania wspólnych celów
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Wszystkie grupy odbiorców
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ Gra z określonymi zasadami; ■ Mistrz gry – osoba odpowiedzialna za proces gry, pilnująca zasad gry, rozwiązująca ewentualne trudności / pytania / wątpliwości.
INFORMACJE	www.smilemundo.com www.smileurbo.com/pl

GRA SYMULACYJNA

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Rodzaj metody nauczania, odmiana zabawy, polegająca na odgrywaniu pewnych ról/zadań przy jednoczesnym przestrzeganiu ściśle ustalonych reguł.

Celem tej metody jest rozwijanie zdolności poznawczych poprzez naśladowanie rzeczywistości i ćwiczenie w bezpiecznych warunkach najbardziej efektywnych reakcji. Dzięki tej metodzie osoby biorące udział w grze mogą uczestniczyć w symulowanym wydarzeniu, odgrywając role autentycznych postaci.

Uczestnik/czka nie ma napisanego tekstu, który ma wygłosić. Dostaje jedynie krótką charakterystykę postaci do odegrania i dość dokładny opis okoliczności, w jakich postać tą należy umiejscowić. Na podstawie tych materiałów oraz własnej wiedzy dotyczącej wycinka rzeczywistości, który symulacja ma odtwarzać, osoby swobodnie interpretują zdarzenia.

Najważniejszym elementem metody jest omawianie przebiegu gry i próba wyjaśnienia poszczególnych motywacji zachowań i podejmowanych decyzji osób biorących w niej udział.

Dzięki bezpośredniej praktyce umiejętności miękkich, gra polepsza efektywność pracy w grupie. Dlatego jest doskonałym narzędziem dla instytucji i organizacji ukierunkowanych na edukację, szczególnie nastawioną na zdobywanie umiejętności związanych z komunikacją, rozwiązywaniem konfliktów, kooperacją itp. Ta metoda pracy wspomaga tworzenie silnych społeczności lokalnych oraz zespołów potrafiących pracować mając na uwadze dobro wspólne całej grupy.

Gra może być wykorzystywana w pracy zarówno przez pracowników instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, jak i animatorów/ki pracujących w środowisku lokalnym z różnorodnymi grupami.

TWORZENIE KATALOGÓW USŁUG/PRODUKTÓW PES

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Impulsem, Tot Raval
METODA / NARZĘDZIE	Tworzenie katalogów usług/produktów wytwarzanych przez PES
CEL	■ stworzenie jednej bazy PES ■ promocja usług/produktów PES ■ promocja ekonomii społecznej i solidarnej – podmiotów i ich zakładania ■ sieciowanie PES
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	PES, samorządy, przedsiębiorcy, mieszkanki i mieszkańcy
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ podmioty ekonomii społecznej ■ jeden podmiot odpowiedzialny za stworzenie i aktualizowanie katalogu i promocję ES i PES
INFORMACJE	www.totraval.org/ca www.impulsem.blogspot.com

TWORZENIE KATALOGÓW USŁUG/PRODUKTÓW PES

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Zarówno w Barcelonie, jak i w Słupsku pojawił się problem braku wiedzy na temat istniejących i działających podmiotów ekonomii społecznej. Wiedza taka potrzebna jest przede wszystkim samorządom, przedsiębiorcom i instytucjom zlecającym w ramach prawa zamówień publicznych usługi podmiotom zewnętrznym.

Znajomość podmiotów ekonomii społecznej potrzebna jest też mieszkańcom i mieszkankom, którzy mogliby skorzystać z usług oferowanych przez te podmioty, jak i z samych PESów (np. poprzez zatrudnienie lub jego utworzenie).

Katalogi produktów/usług przyczynią się do rozpoznawalności podmiotów ekonomii społecznej, zwiększenia dostępu do czasem unikalnych usług świadczonych przez PESy oraz diagnozie potencjału miasta/regionu pod kątem zakładania PESów.

Konkretne narzędzia:

- katalog w formie mapy w podziale na branże (na podstawie mapy wydanej przez Tot Raval);
- katalogi/przewodniki branżowe (bardziej pod mieszkańców i turystów);
- zdiagnozowanie zapotrzebowania na konkretne usługi/produkty (diagnoza potrzeb samorządów i przedsiębiorców);
- targi PES;
- spotkania PES oraz samorządów i przedsiębiorców (śniadania) – mające na celu zsieciowanie;
- DODATKOWO: przewodnik dla samorządów i przedsiębiorców – jak korzystać z PES (konkretne rozwiązania prawne).

REWITALIZACJA POPRZEZ KULTURĘ

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	
METODA / NARZĘDZIE	Rewitalizacja poprzez kulturę
CEL	■ aktywizacja mieszkańców i mieszkanek obszarów zdegradowanych ■ budowanie tożsamości i przywiązania do miejsca, poczucia dumy z bycia mieszkańcem/mieszkanką ■ integracja mieszkańców i mieszkanek ■ edukacja kulturalna ■ podnoszenie kompetencji obywatelskich
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	wszystkie grupy odbiorców, głównie mieszkańcy i mieszkanki obszarów zdegradowanych
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ mieszkańcy i mieszkanki oraz organizacje działające na obszarze ■ artyści ■ infrastruktura
INFORMACJE	www.ravalcultural.bcn.cat

REWITALIZACJA POPRZEZ KULTURĘ

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Rewitalizacja jest procesem kompleksowym, obejmującym nie tylko działania infrastrukturalne, naprawcze, ale przede wszystkim działania miękkie, edukacyjne, społeczne i kulturalne.

Kultura często jest brakującym elementem na obszarach zdegradowanych. Nawet niskobudżetowe projekty kulturalne mogą lepiej zaktywizować społeczność niż duże inwestycje. Poprzez angażowanie miejscowej ludności oraz włączanie ich w wydarzenia kulturalne odbywające się w dzielnicach mieszkańcy zaczynają się utożsamiać z miejscem i aktywnie partycypować w rewitalizacji.

Warunkiem skutecznego działania jest jednak uwzględnienie kontekstu i potencjału miejsca, tworzenie razem z mieszkańcami, a także ukierunkowanie na trwałość i kontynuację procesów rewitalizacyjnych. Ważnym aspektem jest to, że kultura musi odpowiadać ściśle na potrzeby i wysokość kompetencji kulturalnych i społecznych uczestników.

Niezwykle istotnym elementem jest też edukacja kulturalna – mieszkańcy obszarów zdegradowanych w dużej części z kultury w ogólne nie korzystają – nie mają odpowiednich kompetencji, albo nie wiedza, że je mają.

Konkretne działania/interwencje kulturalne mogą być podejmowane na terenach rewitalizowanych:

- festiwale ulic, podwórek, dzielnic (oparte na działaniach kulturalnych i integracyjnych),
- targi, jarmarki umożliwiające mieszkańcom ale i działającym na tym terenie artystom i instytucjom pokazanie swojego potencjału,
- edukacja kulturalna – kino i teatr za złotówkę, albo w nagrodę za działania oddolne na terenie zdegradowanym,
- stymulowanie współpracy instytucji kultury ze szkołami,
- drobne interwencje kulturalne na podwórkach (teatry uliczne, podwórkowe, instalacja – tworzone przy współudziale mieszkańców),

REWITALIZACJA POPRZEZ KULTURĘ

- utworzenie ciała (rady, komisji) kultury, która diagnozowałaby problemy i proponowała możliwe ich rozwiązania. Powinna składać się z mieszkańców i mieszkanek, przedstawicieli organizacji i instytucji oraz artystów działających na tym terenie i powinna być ciałem, do którego mogą przystąpić wszyscy, którzy maja pomysły na działanie (konieczne jest obniżenie tzw. bariery wejścia - mieszkańcy nie będą partycypować w procesie decyzyjnym, gdy poruszane kwestie są dla nich zbyt skomplikowane lub niezrozumiałe),
- murale, graffiti tworzone przez i dla mieszkańców i mieszkanek, dla przedsiębiorców (np. malowanie witryn sklepowych) – ściśle związane z miejscem (kontekst historyczny, kulturowy),
- stworzenie katalogu dobrych praktyk kulturalnych – jako inspiracji dla działań oddolnych,
- tworzenie miejsc związanych z kulturą i udostępnianych na działania kulturalne (też oddolne) – miejsc opuszczonych, z potencjałem (fabryki, magazyny) oraz stworzenie katalogu takich miejsc – do wynajęcia za przysłowiową złotówkę na działania aktywizujące,
- sieciowanie animatorów, artystów, przedsiębiorców, instytucje,
- włączenie szczególnie grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w działania – znalezienie im odpowiednich do ich poziomu zaangażowania i kompetencji społecznych działań,
- zejście z promocją działań/wydarzeń kulturalnych na poziom dzielnic (tablice informacyjne, info w klatkach, listy do skrzynek itp.).

ZAADOPTUJ INFRASTRUKTURĘ

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Tot Raval
METODA / NARZĘDZIE	„Zaadoptuj infrastrukturę" - praca z młodzieżą z dzielnicy poprzez oswajanie z instytucjami publicznymi
CEL	Zwiększenie spójności społecznej, kulturalnej i międzypokoleniowej poprzez instytucje publiczne, głównie z zakresie kultury: ■ wzmocnienie więzi szkół z otoczeniem, ■ udostępnienie oferty instytucji kultury Słupska młodzieży i ich rodzinom, ■ zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie działania instytucji oraz ich oferty, ■ zbliżenie młodzieży do innych grup sąsiedzkich, takich jak osoby starsze lub z różnorodnością funkcjonalną
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	młodzież, ich rodziny, sąsiedzi, osoby zależne
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	Dostosowanie oferty edukacyjnej instytucji kultury Słupska do potrzeb różnych etapów szkolnych i pomysłów na długoterminowe propozycje edukacyjne, które włączają szkoły do programów nauczania
INFORMACJE	www.totraval.org

ZAADOPTUJ INFRASTRUKTURĘ

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Mając na celu udostępnienie oferty kulturalnej instytucji publicznych Słupska uczniom i ich rodzinom, metoda/narzędzie sprzyja wspólnej pracy między ośrodkami kulturalnymi, a ośrodkami edukacyjnymi w Słupsku w celu opracowania długoterminowych propozycji szkoleniowych, zintegrowanych z programem nauczania i dostosowanych do różnych potrzeb (etap edukacyjny, zawartość przedmiotów, umiejętności do pracy, cechy uczniów).

W ramach "zaadaptowania" uczniowie szkół podstawowych uczestniczą w szkoleniach prowadzonych przez uczniów szkół średnich, a uczniowie szkół średnich w zajęciach prowadzonych przez studentów.

Należy przygotować specjalną ofertę edukacyjną instytucji publicznej dostosowaną do poszczególnych poziomów wiekowych dzieci i młodzieży.

Zainteresowana młodzież rozmawia na ten temat z przygotowanymi i wytypowanymi pedagogami, wychowawcami. Następnie dzieci/młodzież odwiedzają daną placówkę lub inną infrastrukturę Słupska, dowiadując się jak ona działa, co oferuje, itp. W ten sposób odbiorcy są zapoznawani z ofertą, czynnie uczestniczą w bieżącym funkcjonowaniu placówki i są wdrażani w zakres tego co, i jak działa w danej instytucji.

Metoda pozwala na osiągnięcie połączenia między ośrodkiem kultury, sztuki, wychowawcami szkół, uczelni oraz dzieci/i młodzieży.

ZAADOPTUJ INFRASTRUKTURĘ

W zależności od poziomu grupy i jej wieku oraz rodzaju programu, mogą zostać przygotowane cykle szkoleniowe dla młodzieży, a następnie włączenie tej młodzieży w zorganizowanie wycieczek z przewodnikiem i warsztatów w tych obiektach dla osób zależnych i sąsiadów.

Daje to szansę na zbliżenie młodzieży do innych grup sąsiedzkich, takich jak osoby starsze lub z różnorodnością funkcjonalną. Doświadczenia katalońskie pokazują, że w 95% przypadków osoby te nigdy nie zwiedzały obiektów kultury, które mają blisko domu.

Dzięki realizacji metody/narzędzia, można rozpocząć również współpracę, np. z programem sztuki współczesnej do dzieci w wieku 2 i 3 lat. Według doświadczeń partnera ponadnarodowego praca z dziećmi w tym wieku jest interesująca, a również zachęcająca dla rodzin i sąsiadów, którzy w wielu przypadkach bez takiego programu nie skorzystaliby z oferty.

Metoda/narzędzie może być wykorzystywane w pracy z dziećmi i młodzieżą zarówno przez nauczycieli szkół podstawowych, średnich, uczelni wyższych, jak i wychowawców przedszkoli.

UDOSTĘPNIANIE ZASOBÓW GMINY DLA PES

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Mescladis
METODA / NARZĘDZIE	Udostępnianie na preferencyjnych warunkach zasobów gminy dla PES do prowadzenia działalności gospodarczej; łączenie przetargów z zadaniami miasta (np. konieczność udostępniania toalet na potrzeby mieszkańców/ek)
CEL	Zwiększenie integracji społecznej poprzez: ■ umożliwienie nauki zawodu osobom wykluczonym ■ promowanie szans osobom mającym trudność w dostępie do rynku pracy ■ promowanie konsumpcji odpowiedzialnej i wspierającej lokalnych producentów ■ możliwość korzystania z dostępnych zasobów, np. toalet
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Wszystkie grupy odbiorców
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	Lokal udostępniony przez gminę
INFORMACJE	www.mescladis.org

UDOSTĘPNIANIE ZASOBÓW GMINY DLA PES

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

W celu rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej w mieście celowe jest preferencyjne traktowanie tych podmiotów. Odbywać się to może w oparciu o udostępnienie lokalu znajdującego się w zasobach gminy, w połączeniu z koniecznością bezpłatnego świadczenia/udostępniania toalet na potrzeby mieszkańców/mieszkanek.

Przestrzeń konieczną do prowadzenia działalności przez podmiot ekonomii społecznej należy przekazać w użytkowanie podmiotowi cesją Urzędu Miasta. Można rozpisać przetarg, ze wskazaniem, że wygrać go może firma lub organizacja pozarządowa, ale w przetargu musi zostać ujęta część najistotniejsza, to jest społeczna część działalności. Istotne jest również, aby w miarę możliwości scalać potrzebę łączenia przetargów z zadaniami miasta (np. konieczność udostępniania toalety na potrzeby mieszkańców/ek).

Jeśli organizacja w wyniku prowadzonego postępowania otrzyma lokal, to zobowiązana zostaje do bezpłatnego obsługiwania toalety publicznej znajdującej się w pobliżu, bądź tej, która znajduje się w otrzymanym na preferencyjnych warunkach lokalu. Odpowiedzialność za utrzymanie toalety w czystości, ponoszenie opłat za zużytą wodę oraz pokrywanie innych kosztów związanych z funkcjonowaniem toalety leżą po stronie organizacji, zgodnie z zapisami przeprowadzonego postępowania przetargowego.

Dzięki udostępnianiu na preferencyjnych warunkach zasobów gminy dla PES powstaje szansa na integrację nie tylko z rynkiem pracy, ale również na integrację społeczeństwa. Poza możliwością prowadzenia szkoleń, warsztatów, praktyk, prowadzone mogą być również zajęcia z kultury, teatru społecznego, opieki psychologa.

Dzięki takiej metodzie osoby zdobywają nie tylko zawód, ale zbliżają się do społeczeństwa, w którym żyją i funkcjonują. Stworzona zostaje szansa na refleksje społeczną oraz na wykorzystanie kuchni jako narzędzi i języka.

WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Impulsem
METODA / NARZĘDZIE	Współpraca ze szkołami - lekcje praktyczne, pokazanie możliwości zawodowych; wielofunkcyjne miejsce typu warsztat artystyczny, warsztat do naprawy rowerów
CEL	Zwiększenie umiejętności i wiedzy młodzieży w zakresie: ■ edukacji zawodowej ■ nauki przedsiębiorczości ■ sprzyjanie uspołecznieniu ■ zapobieganie rezygnacji z edukacji szkolnej ■ łączenie nauki zawodu z rzeczywistą ekonomią
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Młodzież szkolna, inne zainteresowane grupy odbiorców
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	Współpraca ze szkołami, udostępnianie bazy lokalowej ze sprzętem i materiałami, możliwość prowadzenia zajęć praktycznych / warsztatów tematycznych w grupach
INFORMACJE	www.impulsem.blogspot.com

WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Dotychczasowa metoda edukacyjna, w której uczestniczy młodzież szkół zawodowych, polegająca na obowiązkowych praktykach w nauczanym zawodzie pozostaje często w sprzeczności z zapotrzebowaniem rynku pracy. Formalne programy kształcenia w określonych zawodach często nie stanowią odpowiedzi na dynamicznie zmieniający się rynek pracy. Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych często nie pokazuje faktycznego trendu i zapotrzebowania w konkretnych zawodach.

Odpowiedzią na ten problem jest wyposażanie młodzieży już na etapie formalnego kształcenia, w szeroko pojęte praktyczne umiejętności techniczne, mechaniczne, matematyczne, itp., które można wykorzystywać w dosyć elastyczny sposób, umiejętnie poszerzać, dostosowywać i „modulować" pod możliwości i oczekiwania rynku pracy.

W tym celu należy stworzyć warunki do powstawania miejsc typu warsztat artystyczny, w których prowadzone będą zajęcia praktyczne z przedmiotów ścisłych.

Pozwala to na pokazanie wykorzystania wiedzy teoretycznej z przedmiotów niezawodowych wraz z możliwościami zastosowania jej w praktyce.

Takie wielofunkcyjne miejsca połączone są formalnie z systemem edukacji. Oznacza to, że młodzież odbywa tu lekcje w ramach obowiązującego programu nauczania. Liczebność grup wynosi około 12-16 osób. Jest to forma ciekawa, która pozwala na bardzo silne aktywizowanie młodzieży w czasie zajęć. Uczniowie pod nadzorem opiekuna kreują możliwości tworzenia dla siebie samodzielnych miejsc pracy, np. poprzez prowadzenia warsztatu rowerowego.

Wielofunkcyjność takiego miejsca pozwala na nabycie przez młodzież umiejętności praktycznego stosowania i wykorzystania zdobytej wiedzy.

Uczestnicy warsztatów, poza szkoleniami praktycznymi zdobywają wiedzę w zakresie prawdziwej ekonomii, tzn. z możliwościami dotyczącymi symulacji prowadzenia własnej działalności, współpracy z innymi osobami, podmiotami, itp. Wielofunkcyjne miejsca typy warsztaty stanowią centra szkoleń i alternatywnych inicjatyw społecznych.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA – ODDAWANIE PUSTOSTANÓW

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	IMPULSEM Mescladis – COCINANDO OPORTUNIDADES (Gotując Możliwości)
METODA / NARZĘDZIE	Rewitalizacja społeczna poprzez oddawanie pomieszczeń/pustostanów
CEL	■ wykorzystanie, zagospodarowanie niszczejących, trudno zbywalnych nieruchomości miejskich ■ wsparcie działań PES ■ podnoszenie kompetencji obywatelskich ■ aktywizacja mieszkańców i mieszkanek obszarów zdegradowanych wokół wspólnego celu ■ budowanie tożsamości i przywiązania do miejsca ■ integracja mieszkańców
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	samorząd lokalny, organizacje pozarządowe, PES, mieszkańcy terenów zdegradowanych
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ lokal o statusie pustostanu spełniający warunki niezbędne do realizacji założonego zadania ■ PES/społeczność widząca potrzebę wspólnego zagospodarowania przestrzeni celem realizacji celów długo lub krótko trwałych grupy
INFORMACJE	www.totraval.org/ca www.impulsem.blogspot.com

REWITALIZACJA SPOŁECZNA – ODDAWANIE PUSTOSTANÓW

74

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Rewitalizacja jest procesem koordynowanym przez administrację samorządową. Jej celem jest architektoniczne, planistyczne i ekonomicznie korzystne przekształcenie wyodrębnionego obszaru gminy będącego w stanie kryzysu wynikającego z czynników ekonomicznych i społecznych. Nie mniej ważne jest ożywienie zdegradowanych obszarów miast.

Cel powyższy można osiągnąć poprzez:

- udostępnianie miejskich pustostanów - PES, lokalnej społeczności na długotrwałe działania lub jednorazowe krótkotrwałe akcje społeczne,
- stworzenie bazy niewykorzystanych lokali,
- przygotowanie procedury przekazania pustostanu zabezpieczającej interesy obydwu stron umowy i dającej możliwość szybkiej realizacji.

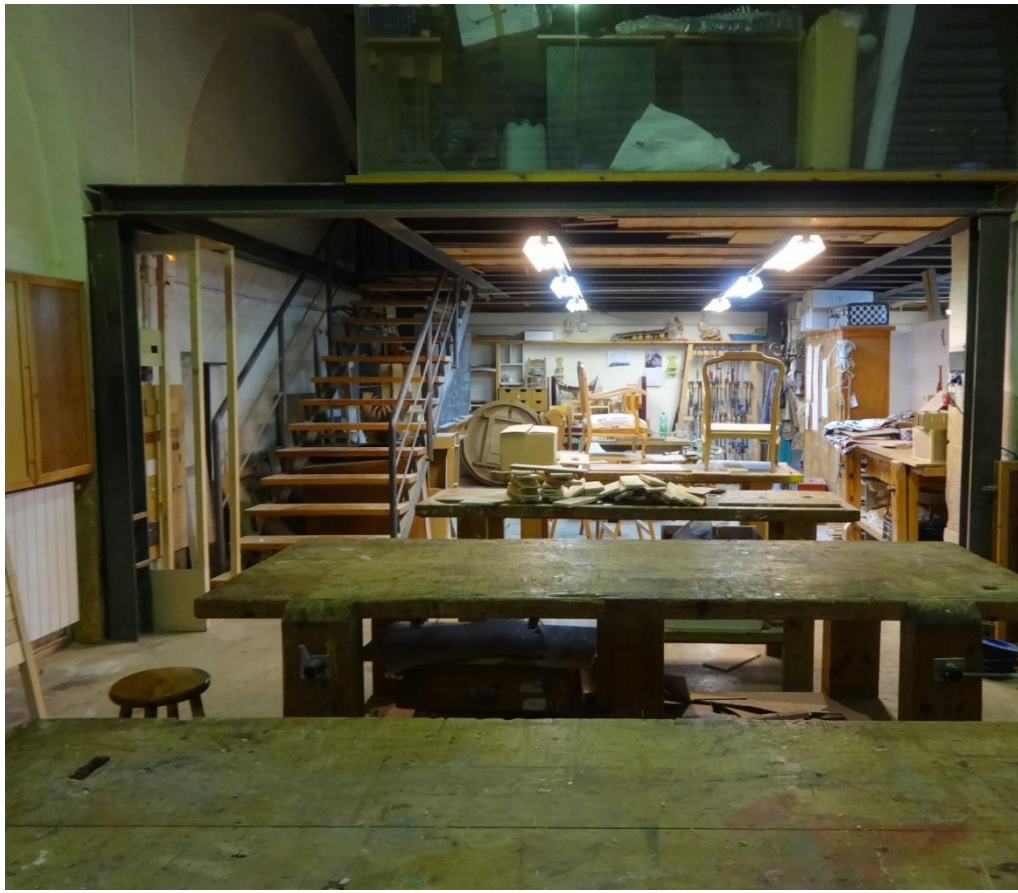

ROZLICZENIE PRZEZ REZULTATY

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Spółdzielnia Socjalna Alencop
METODA / NARZĘDZIE	Rozliczenie przez rezultaty (długofalowe kontraktowanie oparte na rezultatach)
CEL	■ zmniejszenie obciążeń biurokratycznych dla podmiotu realizującego zadanie publiczne ■ zwiększenie umiejętności definiowania planowanych efektów realizacji zadania publicznego w wymiarze jakościowym, ilościowym i produktowym
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	Osoby przybywające – najczęściej nielegalnie – do Hiszpanii, bezdomne i bezrobotne, znajdujące zatrudnienie w spółdzielni socjalnej
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ oferta podmiotu na realizację zdania publicznego ■ podpisana umowa z lokalnym samorządem ■ określone w umowie szczegółowe rezultaty, ich mierniki oraz terminy osiągnięcia
INFORMACJE	www.alencop.coop

ROZLICZENIE PRZEZ REZULTATY

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

„Rozliczenie za rezultaty" jest kolejnym krokiem zmierzającym ku uproszczeniu procesu realizacji zadania publicznego (od udostępniania urzędnikowi sprawdzającemu osiągnięcie rezultatów oryginałów/kopii faktur, poprzez przygotowanie zestawienia danych z dokumentów księgowych, do ustalenia listy rezultatów i narzędzi służących zmierzeniu ich uzyskania w trakcie realizacji zadania).

Narzędzie to jest szeroko rozpowszechnione w UE, natomiast w Polsce – po pewnych próbach wdrożenia kilka lat temu – funkcjonuje najpełniej w programie ERASMUS+. Obecnie rząd rozważa szersze zastosowanie tej metody w konkursie FIO.

Spółdzielnia Alencop powstała w Barcelonie w odpowiedzi na trudną sytuację nielegalnych imigrantów z Afryki Subsaharyjskiej. W chwili obecnej firma Alencop jest tworzona przez 29 współpracujących partnerów spółdzielni (pracownicy zatrudnieni w formule jednoosobowej działalności gospodarczej) i zespół techniczny, który wspiera organizację działań i wewnętrzną działalność podmiotu.

W ramach zadania finansowanego ze środków Miasta Barcelona oczekuje się osiągnięcia przez Alencop trzech rodzajów rezultatów:

Wymiar społecznościowy:

- promowanie gospodarki społecznej i solidarnej jako ram wspólnego zaspokojenia indywidualnych potrzeb

ROZLICZENIE PRZEZ REZULTATY

Wymiar socjalny:

- godna praca w sytuacji podatności na zagrożenia i niekorzystnych regulacji prawnych
- ułatwianie samodzielnego dostępu do zamieszkania
- pokrycie podstawowych potrzeb
- uregulowanie sytuacji administracyjnej

Wymiar środowiskowy:

- zwiększenie ilości odpadów ze złomu i innych, uzyskanych od rolników i „zielonych punktów”
- rozbudowa systemu zbiórki odpadów w Barcelonie
- zwiększenie ilości złomu zarządzanego przez legalne kanały i czytelny system
- redukcja śmieci i innych materiałów pozostawionych w kontenerach lub na ulicy
- wzrost świadomości obywateli wobec selektywnej zbiórki odpadów.

Przykład spółdzielni Alencop wskazuje szereg korzyści ze stosowania narzędzia. Rozliczenie za rezultaty bazuje na zupełnie innych wartościach, niż tradycyjne rozliczenie projektu. Oczywiście urząd wciąż przywiązuje właściwą miarę do dokumentów finansowych, ale założenie, że prawidłowe zrealizowanie budżetu projektu miałoby gwarantować uzyskanie zakładanych we wniosku rezultatów nie ma takiego znaczenia. Obecnie sukces projektu mierzy się narzędziami opisanymi w ofercie i uzyskanymi wynikami merytorycznymi.

ROZLICZENIE PRZEZ REZULTATY

Przykład:

w ciągu 2 lat realizacji zadania liczba osób zatrudnionych w spółdzielni w okresie dłuższym niż 8 miesięcy zwiększy się o 4 osoby (udokumentowane umowami o pracę),

lub:

w okresie 18 miesięcy wszyscy pracownicy nauczą się języka obcego w stopniu umożliwiającym komunikację w sprawach codziennych i zawodowych, co zostanie poświadczone zaświadczeniem ukończenia kursu.

W przypadku rozliczenia za rezultaty istotne jest również założenie elastycznego zarządzania budżetem zadania przez realizatorów zadania.

Oznacza to, że podmiot społeczny odpowiada za osiągnięcie zakładanych rezultatów i może swobodnie – choć wciąż w ramach ogólnych założeń budżetowych – podejmować decyzje o przesunięciu środków projektowych z mniej priorytetowych pozycji na te ważniejsze (w ocenie realizatora). Tym samym system oceny dokumentów księgowych znów staje się mniej istotny od oceny osiągnięcia trwałych w czasie rezultatów.

Jednym z kluczowych elementów stosowania rozliczenia za rezultaty jest proces przygotowania podmiotu do podjęcia zadania (w tym opis oczekiwań zleceniodawcy), negocjacje dotyczące planowanych efektów, dostarczanie innych narzędzi wsparcia uzyskania oczekiwanych rezultatów w miarę rozwoju działań projektowych (np. świadczenie kursów, uzyskanie mieszkania, czy środka transportu).

SIECIOWANIE

ORGANIZACJA / INSTYTUCJA	Fundacja Tot Raval
METODA / NARZĘDZIE	Sieciowanie (tworzenie koalicji/klastrów podmiotów)
CEL	■ umożliwienie wykorzystania silnych stron organizacji w celu uzupełnienia słabszych stron organizacji partnerskich dla wspólnej realizacji działań, które nie są wykonalne przez każdą z organizacji oddzielnie (np. z powodu braku czasu lub zasobów) ■ realizacja przez organizacje celów, które nie są ich celami statutowymi, ale uznane zostają za istotne z punktu widzenia misji organizacji i potrzeb lokalnej społeczności ■ podejmowanie działań integrujących sieci współpracy oraz środowiska lokalne ■ wspólne reprezentowanie organizacji wobec adm. rządowej i samorządowej ■ wzmocnienie roli i potencjału organizacji pozarządowych w kształtowaniu dialogu obywatelskiego
GRUPA ODBIORCÓW / UCZESTNIKÓW	■ organizacje pozarządowe – członkowie sieci, ■ odbiorcy spoza sieci: organizacje pozarządowe spoza sieci, lokalne społeczności
NIEZBĘDNE WARUNKI / ZASOBY	■ chętne do współpracy organizacje widzące potrzebę współpracy, reprezentujące różne aspekty dobra publicznego, „zakorzenione” w lokalnej społeczności ■ lider, podmiot odpowiedzialny za aspekt administracyjny zarządzania siecią
INFORMACJE	www.totraval.org/ca

SIECIOWANIE

OPIS METODY / NARZĘDZIA:

Sieciowanie to zbiór długoterminowych relacji formalnych oraz nieformalnych (bezpośrednich i pośrednich), występujących między podmiotami, w efekcie interakcji, powtarzających się kontaktów i współpracy, rozumianych jako długoterminowe propartnerskie podejście wykraczające poza pojedyncze akcje. Uwzględnia kontekst społecznych zachowań organizacji, postrzeganie organizacji jako fragmentu szerszego systemu wielu aktorów, działań i zasobów, które wzajemnie na siebie wpływają.

Narzędzia:

- organizacja sieciujących spotkań tematycznych służących wzajemnemu poznaniu się organizacji, celów ich działania, poglądów dotyczących problemów ogółu aktorów, problemów lokalnej społeczności
- wypracowanie metody osiągania konsensusu przy działaniach angażujących wiele podmiotów
- stworzenie platformy bieżącej wymiany poglądów
- szkolenia, spotkania doradcze i coachingowe (w tym: z zakresu dialogu obywatelskiego, metod współpracy z innymi organizacjami)
- opracowanie strategii rozwoju sieci
- wspomaganie rozwoju inicjatyw, wspólnot i społeczności lokalnych
- współpraca z ekspertami branży NGO
- podejmowanie działań rzeczniczych i reprezentowanie organizacji będących w sieci
- wydawanie newslettera

CZĘŚĆ III

INSTRUKCJE I REKOMENDACJE DO WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ W JST

WPROWADZENIE

Kluczowym problemem, na który odpowiada Strategia, jest stosunkowo niewielka skala realizacji przez JST działań wspierających aktywność społeczną w kierunku przedsiębiorczości społecznej w formule opracowanych i wdrożonych strategii, rozumianych jako dokumenty kierunkujące uwagę władz lokalnych i nadające priorytety finansowe w tym zakresie.

Czym jest ekonomia społeczna? Od blisko 15 lat toczy się dyskusja nad „polskim modelem ekonomii społecznej", gdzie jednym z proponowanych sposobów określania ekonomii społecznej jest definiowanie pojęcia poprzez jego umiejscowienie. Ekonomia społeczna jest zatem segmentem działalności ulokowanym obok takich elementów, jak państwo demokratyczne, gospodarka rynkowa i społeczeństwo obywatelskie. To podejście umiejscawia ekonomię społeczną w relacji państwo – obywatel z jednej strony, z drugiej – na styku rynku i państwa. Pokazuje ono również wyraźnie, że choć przedsiębiorczość społeczna łączy wymiar społeczny z rynkowym to obejmować może szeroki zakres polityk publicznych i wiązanie jej z rynkiem pracy jest istotnym ograniczeniem tego zjawiska i związanych z nim możliwości.

Idąc z myślą zawartą w publikacji „Polski model ekonomii społecznej. Rekomendacje dla rozwoju" (pod red. P. Frączaka i J.J. Wygnańskiego, 2005) można wskazać również bardziej aksjologiczny sposób podejścia do tematu:

> „[…] ekonomia społeczna to przede wszystkim specyficzne podejście poszczególnych osób i instytucji do społecznej rzeczywistości. Dotyczy to zarówno nastawienia do własnych problemów (a więc raczej aktywność, niż roszczeniowość), sposobu ich rozwiązywania (raczej zbiorowy, niż indywidualny), jak i celów, jakie się stawia (raczej dobro wspólne – dobro innych, niż wąskie interesy grupowe). Działania te opierają się więc w dużej mierze na solidarności i współpracy, a nie na partykularyzmie i konkurencji."

WPROWADZENIE

Dzięki podpowiedziom zawartym w niniejszej instrukcji każda jednostka samorządu terytorialnego w Polsce będzie w stanie uruchomić proces włączania ekonomii społecznej w swoje strategie, jak też plany operacyjne i działania wdrożeniowe.

Korzyścią będzie nie tylko zmniejszenie problemów rynku pracy, ale przede wszystkim odbudowa właściwych relacji międzyludzkich wśród mieszkańców, wzrost zaufania społecznego i aprobaty dla zaangażowania obywatelskiego, zauważalne poszerzenie dostępnej dla mieszkańców infrastruktury ułatwiającej ich wspólne działania sąsiedzkie, osiedlowe, społecznościowe – czyli tego, co obecnie stanowi największą bolączkę naszych gmin i miast.

W opisywanej Strategii znajdują się konkretne propozycje działań zmierzających do szerokiego włączenia przedsiębiorczości społecznej w nurt codziennego życia wspólnoty lokalnej. Wynikają one zarówno z doświadczeń europejskich (Hiszpania), jak i z praktyki polskich samorządów i organizacji pozarządowych. Ich zastosowanie przez dowolnej wielkości jednostki samorządu terytorialnego powinno dokonać rzeczywistych zmian i przynieść zaplanowane efekty w przestrzeni społecznej i społeczno-gospodarczej tych wspólnot.

CELE STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I JEJ UKŁAD

Strategia dzieli się na kilka części, powiązanych ze sobą w kompletny model rozwoju ekonomii społecznej w lokalnej przestrzeni jednostki samorządu terytorialnego, równie łatwo dostępny dla gmin wiejskich, czy miejsko-wiejskich, jak i miast oraz metropolii.

Strategia proponuje do wykorzystania już istniejące zasoby dla wprowadzenia zmian społecznych i społeczno-gospodarczych w przestrzeni lokalnej (np. jednostki organizacyjne JST wraz z ich możliwościami lokalowymi, kadrowymi, organizacyjnymi), jak i zaadoptowane rozwiązania krajowe (w tym klauzule społeczne, regranting, fundusze lokalne) i innowacyjne formy łączenia zróżnicowanych środowisk we wspólnym celu (m. in. partnerstwa lokalne, współpraca z lokalnym biznesem i uczelniami).

Podstawowe 4 cele strategiczne definiują się poprzez zmierzające ku ich osiągnięciu następujące działania:

CEL 1:

Celem poniższych działań jest wzrost poziomu wiedzy wśród mieszkańców/ek w zakresie prowadzonych inicjatyw dotyczących aktywności społecznej i obywatelskiej:

- stworzenie wspólnej identyfikacji dla sieci miejsc najbliższej integracji i aktywności mieszkańców/ek z wykorzystaniem infrastruktury instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych,
- stworzenie programu i prowadzenie lekcji edukacji obywatelskiej i przedsiębiorczości społecznej w szkołach,
- realizacja kampanii informacyjnych i akcji społecznych na temat dostępnych narzędzi wpływu obywateli na samorząd terytorialny,
- realizacja działań na rzecz budowania wiedzy i świadomości wśród przedstawicieli/ek biznesu na temat społecznych aspektów przedsiębiorczości i zachęcanie do zaangażowania się w nie,
- tworzenie lokalnego funduszu na rzecz obywateli/ek,
- zwiększenie rangi inicjatyw obywatelskich i organizacji społecznych,
- prowadzenie badań aktywności społecznej i obywatelskiej oraz ekonomizacji sektora pozarządowego funkcjonujących na terenie danej JST.

CELE STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I JEJ UKŁAD

CEL 2:

Efektem poniższych działań będzie wzrost poziomu zaangażowania mieszkańców/ek danej JST we wspólnotowe działania w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej:

- działanie sieci miejsc najbliższej integracji i aktywności mieszkańców i mieszkanek z wykorzystaniem infrastruktury i zasobów instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych,
- dofinansowanie w trybie wieloletnim kluczowych zadań związanych z pobudzaniem aktywności społecznej i rozwojem ekonomii społecznej i solidarnej,
- realizacja programów regrantingowych skierowanych do mieszkańców i mieszkanek, grup nieformalnych i organizacji pozarządowych,
- udostępnianie i przekazywanie przestrzeni (w tym lokali) należących do JST grupom mieszkańców, organizacjom, podmiotom ekonomii społecznej w celu prowadzenia działań aktywizujących,
- łączenie oferty komercyjnej z ofertą społeczną przy stosowaniu PZP dla podmiotów biznesowych.

CEL 3:

Cel poniżej wymienionych działań to wzrost poziomu współpracy pomiędzy podmiotami, grupami, instytucjami działającymi w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej:

- wspieranie budowania lokalnych partnerstw poprzez szeroką animację na rzecz rozwoju wszystkich części JST,
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych i partnerstw w działaniach prowadzonych przez Urząd JST i podległe jemu jednostki.

CELE STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I JEJ UKŁAD

CEL 4:

Rezultatem podjętych działań, poniżej wymienionych, będzie rozwój oferty wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej, w tym na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w tych podmiotach:

- rozwój stałej i kompleksowej oferty infrastrukturalnej i merytorycznej ukierunkowanej na tworzenie i sprawne funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej,
- wprowadzenie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych prowadzonych przez Urząd JST i podległe jemu jednostki,
- powołanie trójsektorowego partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej.

Z przeprowadzonej analizy danych, dostępnych wyników badań oraz szacunków dokonanych na podstawie rozpoznania w JST wynika, że brak strategicznego myślenia o wadze ekonomii społecznej dla przezwyciężania lokalnych problemów (apatia społeczna, brak stałych kontaktów mieszkańców i mieszkanek, niewielkie wykorzystanie istniejących możliwości i zasobów, niechęć do wdrażania innowacyjnych narzędzi zmiany społecznej) ma charakter powszechny.

W skali kraju nieliczne są przypadki rzeczywistego zastosowania dokumentów strategicznych w obszarze wzmacniania przedsiębiorczości społecznej przez samorządy. Do tego dochodzi kwestia słabego włączenia w nurt aktywizacji społecznej lokalnych organizacji pozarządowych, które traktuje się wyłącznie jako realizatorów niektórych zadań publicznych, a nie współtwórców samorządowej polityki społecznej.

CELE STRATEGII ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ I JEJ UKŁAD

Obecnie nie istnieją żadne ograniczenia prawne, aby w nurt tworzenia i realizacji polityk publicznych jednostki samorządu terytorialnego włączały mieszkańców i mieszkanki, grupy nieformalne i społecznościowe, organizacje pozarządowe i innych partnerów.

Niewielki zakres i skala działań wspierających wzrost aktywności społecznej i przedsiębiorczości społecznej w drodze przyjmowania dokumentów kierunkowych przez samorządy gminne i powiatowe ma więc kilka podstawowych przyczyn:

- brak dobrych wzorów funkcjonowania tych mechanizmów, które sprzyjałyby ich upowszechnieniu,
- wciąż zauważalny brak wiedzy samorządów na temat użyteczności i zalet ekonomii społecznej jako narzędzia realizacji zadań publicznych,
- wynikające z niewiedzy stereotypowe postrzeganie ekonomii społecznej jako obszaru zarezerwowanego wyłącznie dla grup/osób wykluczonych,
- brak sprawdzonych procedur i dokumentów stanowiących praktyczne instrumentarium na rzecz wspierania przedsiębiorczości i aktywności społecznej.

Konsekwencją problemu jest niewykorzystanie możliwości i idąca za tym utrata korzyści, które wynikają z maksymalnego wykorzystania istniejących zasobów i możliwości jednostek samorządu terytorialnego.

To zwiększyłoby aktywność i przedsiębiorczość społeczną mieszkańców i mieszkanek oraz poszerzyłoby współpracę z organizacjami pozarządowymi, czy lokalnym biznesem w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Do głównych zalet tego mechanizmu należą:

- możliwość rozszerzenia zakresu wykonywania przez samorządy realizacji zadań publicznych bez ponoszenia dodatkowych kosztów, a nawet przy uzyskaniu oszczędności z tytułu stopniowego uniezależniania organizacji pozarządowych od dotacji publicznych na korzyść wypracowanego w formule działalności gospodarczej zysku,

- większa skuteczność i efektywność współpracy JST z aktywnymi mieszkańcami i mieszkankami w wyniku wykorzystania wiedzy o sektorze społecznościowym i jego potencjale, posiadanej w wyniku uruchomienia przez daną JST zasobów i mechanizmów sprzyjających odbudowaniu więzi społecznych i relacji tworzących kapitał społeczny,

- aktywizacja obywatelska mieszkańców w wyniku „uspołecznienia" lokalnych inicjatyw, tj. włączenia w ten proces mieszkańców i mieszkanek.

Odpowiedzią na powyższe bariery może być niniejsza instrukcja, która dostarczy zarówno praktycznych narzędzi do realizacji działań zwiększających aktywność i przedsiębiorczość społeczną przez samorządy i organizacje pozarządowe, jak i pozwoli upowszechnić wiedzę oraz dobre praktyki w tym zakresie.

PLAN DZIAŁAŃ W PROCESIE WDROŻENIA STRATEGII

Najważniejsi interesariusze procesu wdrażania Strategii:

Niniejsza innowacja służy bezpośrednio trzem grupom interesariuszy:

- jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla,
- organizacje pozarządowe oraz inne podmioty ekonomii społecznej,
- wspólnoty lokalne, mieszkańcy i mieszkanki, grupy nieformalne i społecznościowe, biznes.

W przypadku samorządów, otrzymują one narzędzie, które pozwala im rozszerzyć zakres i skalę wykonywania zadań publicznych, a w konsekwencji szerzej włączyć do zaspokajania potrzeb samą społeczność lokalną, potencjał posiadany przez jednostki organizacyjne JST, organizacje pozarządowe, lokalny biznes.

Będzie się to przekładało na lepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców, co z punktu widzenia władz lokalnych, odpowiedzialnych za jakość życia mieszkańców jest bardzo istotne. Pozwoli to także samorządom efektywniej wykorzystać środki, które angażują w sferę zadań publicznych. Co więcej, te pozytywne efekty można będzie uzyskać bez ponoszenia dotkliwych nakładów przez JST.

PLAN DZIAŁAŃ W PROCESIE WDROŻENIA STRATEGII

Organizacje pozarządowe uzyskują dodatkowy, trwały mechanizm rozwoju ekonomicznego/finansowego na poziomie lokalnym, pozwalający na większą stabilizację działalności i pełniejsze wykorzystanie posiadanego potencjału.

Przedsiębiorczość społeczna pozwala organizacjom w większym stopniu wpływać na kierunki wsparcia ze strony samorządu, czy szerzej – na lokalną politykę społeczną. Organizacja, która podejmie się ryzyka uruchomienia działalności gospodarczej (lub statutowo odpłatnej) uzyskuje możliwość rozwoju i umocnienia swojej pozycji na rynku lokalnym.

Społeczności lokalne, poprzez szersze włączenie najaktywniejszych liderów społecznościowych i grup nieformalnych do realizacji polityk publicznych, uzyskują łatwiejszy dostęp do zasobów ułatwiających realizację wielu z ich pomysłów. Mieszkańcy JST będą poświęcać mniej czasu na biurokrację związaną z korzystaniem z usług, będą mogli korzystać z zasobów instytucji samorządowych w sposób bardziej dostosowany do ich potrzeb i możliwości, bardziej skuteczny i trwały (np. w systemie miejsc otwartych).

WARUNKI EFEKTYWNEGO WDRAŻANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej opiera się na założeniu, że będzie ona funkcjonować w obecnie istniejących warunkach prawno-instytucjonalnych, tak więc jej wdrażanie nie wymaga zmian w tym zakresie.

Doświadczenia związane ze stosowaniem tego narzędzia pozwolą ewentualnie sformułować rekomendacje dotyczące tego, co należy zmienić w środowisku prawnym i/lub rozwiązaniach instytucjonalnych, aby rozwiązania ujęte w Strategii mogły działać sprawniej.

Realizacja Strategii wymaga, aby na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego funkcjonowało wielu partnerów społecznych – aktywni mieszkańcy i mieszkanki, ich grupy nieformalne lub organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne samorządu, społecznie nastawiony lokalny biznes.

Warunek ten może był najłatwiej spełniony w przypadku JST i jej placówek, ponieważ w niemalże każdej JST (przynajmniej szczebla gminnego) istnieje potencjał instytucjonalny w postaci Urzędu, domu kultury, ośrodka pomocy społecznej.

Gwarancji takiej nie ma w przypadku sektora pozarządowego i społecznościowego - organizacji pozarządowych, grup aktywnych mieszkańców, podmiotów ekonomii społecznej. Wdrażanie Strategii wymaga więc zidentyfikowania i pozyskania do współpracy w drodze dialogu obywatelskiego, a niekiedy konkursów i zleceń partnerów zdolnych do podjęcia wyznaczonej w Strategii roli.

Strategia nie wymaga dodatkowych, wysokich środków finansowych związanych z jej wdrażaniem. Funkcjonowanie tego mechanizmu opiera się bowiem w głównej mierze na połączeniu i lepszym wykorzystaniu – dzięki współpracy – środków finansowych, które są w dyspozycji samorządu terytorialnego, jego jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych (np. prowadzących Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej na danym terenie).

WARUNKI EFEKTYWNEGO WDRAŻANIA STRATEGII

Strategia wymaga natomiast zaangażowania zasobów ludzkich – w tym również pracowników jednostek organizacyjnych samorządów - oraz pewnych zmian w sposobie i procedurach zarządzania JST.

To oznacza, że najważniejszym warunkiem niezbędnym dla wprowadzania i działania innowacji jest wola wprowadzenia działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i aktywizacji mieszkańców wśród kierownictwa danej JST oraz otwartość na zmiany ze strony jej pracowników.

Ostatnim, ale nie najmniej ważnym warunkiem niezbędnym dla powodzenia całego przedsięwzięcia jest zaangażowanie i aktywność ze strony organizacji pozarządowych – potencjalnych współrealizatorów Strategii korzystających z konkursów dotacji, miejsc otwartych zlokalizowanych w jednostkach organizacyjnych samorządu lub w końcu ze zleceń w drodze PZP.

Stąd istotne jest właściwe poinformowanie lokalnego sektora organizacji pozarządowych oraz prowadzenie z jego przedstawicielami bieżących kontaktów, aby stymulowało to ich aktywność i zaangażowanie.

METODOLOGIA WDROŻENIA STRATEGII PRZEZ JST

Wśród mieszkańców większości JST w Polsce nie występuje zbyt silna świadomość dotycząca roli ekonomii społecznej w rozwoju ich środowiska lokalnego. Stąd potrzeba działalności informacyjnej dotyczącej form i roli ekonomii społecznej, wykorzystania jej do rozwoju i wzmacniania potencjału lokalnego, wspierania aktywizacji społecznej i zawodowej nie tylko osób z grup wykluczonych. Informacja powinna być ukierunkowana do:

- przedstawicieli samorządu,
- mieszkańców (potencjalnych uczestników sektora ekonomii społecznej i jego odbiorców – czy jako podmiotów, na rzecz których działają przedsiębiorstwa społeczne, czy też odbiorców i konsumentów produkowanych przez nie dóbr i usług),
- sektora biznesu (potencjalni partnerzy i kontrahenci),
- organizacji pozarządowych (możliwe przedsiębiorstwa społeczne).

Dodatkowo niezwykle istotne jest kontynuowanie działań zmierzających do budowania na terenie danej JST stabilnego i wyspecjalizowanego systemu wsparcia sektora ekonomii społecznej.

Można to realizować w oparciu o ofertę Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, świadczącego na danym obszarze terytorialnym kompleksowe wsparcie informacyjne, szkoleniowe, doradcze, finansowe dla osób i grup – ale także i JST – zainteresowanych utworzeniem przedsiębiorstwa społecznego.

Kluczową rolę stymulującą w zakresie tworzenia i rozwijania przyjaznego otoczenia ekonomii społecznej powinien przyjąć na siebie urząd danej JST. Chodzi tu m.in. o wsparcie takich działań, jak propagowanie tworzenia partnerstw i sieci współpracy – począwszy od działań edukacyjnych, poprzez promocję dobrych praktyk i rozwiązań w tym zakresie, animowanie powstawania grup formalnych i nieformalnych oraz włączanie ich do już funkcjonujących sieci współpracy.

Aktywizacja mieszkańców w procesie budowania kapitału społecznego, intensyfikacji wzajemnych relacji i twórczego gospodarowania czasem i przestrzenią może skutecznie zaistnieć, o ile samorząd przeznaczy część publicznych zasobów na rzecz utworzenia domów sąsiedzkich, czy centrów lokalnych – miejsc spotkań i wspólnej pracy mieszkańców na rzecz dobra wspólnego.

METODOLOGIA WDROŻENIA STRATEGII PRZEZ JST

Aby opracować i wdrożyć własny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej należy cały proces podzielić na etapy, dzięki którym można włączyć kluczowe podmioty w proces diagnozy i formułowania planu, a także przygotować środowisko realizatorów do praktycznego zastosowania rozwiązań zaproponowanych w Strategii. Kolejne etapy prac opisane są poniżej:

1. DIAGNOZA, BADANIA:

stanowią zasadniczą bazę dla opracowania głównych kierunków Strategii, a także wskazania obszarów dla szybszej interwencji lub długofalowych zmian.

2. POWOŁANIE I PRACA RADY EKSPERTÓW:

osoby, które mogą wnieść unikalną ekspertyzę i doświadczenie. Podstawowym zadaniem Rady jest wskazanie założeń do Strategii - Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz optymalnych narzędzi do wykorzystania w jego dalszej realizacji.

3. PRACA ZESPOŁÓW ROBOCZYCH:

grupy powoływane spośród przedstawicieli władz uchwałodawczych, władz wykonawczych, urzędu jednostki samorządu terytorialnego, pracowników jednostek organizacyjnych i liderów środowiskowych. Ich zadaniem jest opracowanie konkretnych procedur wdrożeniowych, w tym dokumentacji, podstaw prawnych, narzędzi monitorowania.

4. OPRACOWANIE PROJEKTU PROGRAMU ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ:

w oparciu o doświadczenia samorządów, jako główne cele programu uznano:

- włączenie ekonomii społecznej jako istotnego narzędzia aktywizacji lokalnej, mającej na celu pobudzenie społeczności lokalnych do podejmowania oddolnych działań, w tym w szczególności do aktywizacji społecznej i zawodowej oraz wykorzystania potencjału kulturalnego, tradycji i walorów turystycznych JST;

- włączenie ekonomii społecznej jako kierunku rozwoju przedsiębiorczości w JST poprzez zapewnienie narzędzi finansowych, doradczych i szkoleniowych wspierających podmioty ekonomii społecznej;

- włączenie ekonomii społecznej w system edukacji oraz prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych zwiększających świadomość mieszkańców JST o roli, znaczeniu i możliwościach, jakie daje ekonomia społeczna.

Wskazane obszary nie wyczerpują zakresu przedmiotowego podejścia do ekonomii społecznej, ale realizują ważny aspekt strategii, jakim jest niezawężanie ekonomii społecznej wyłącznie do polityki społecznej i rynku pracy. Ich sensem jest przygotowanie środowiska lokalnego do przyjęcia ekonomii społecznej jako ważnego elementu rozwoju wspólnoty lokalnej, odbudowa relacji społecznych, sąsiedzkich, międzyludzkich i międzysektorowych, a także odkrycie na nowo zasobów JST i ich wykorzystanie w rozwoju aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Układ Strategii wynika z jej funkcjonalności oraz dążenia do prostoty i jasności przekazu. Dlatego głównym elementem dokumentu są rezultaty zaplanowane do osiągnięcia oraz ich docelowe wskaźniki, a także podmioty odpowiedzialne za ich uzyskanie.

5. KONSULTACJE ZAPROPONOWANEGO SCHEMATU STRATEGII:

aby poznać opinie różnych środowisk dotyczące kształtu dokumentu oraz stworzyć możliwość jego modyfikacji niezbędne są konsultacje jego treści. Proces ten należy podzielić na trzy etapy:

- edukacja,
- właściwa konsultacja,
- analiza i wykorzystanie zebranych uwag.

Pierwszym krokiem jest stworzenie okazji do poznania całego kontekstu ekonomii społecznej, potrzeb lokalnych w tym obszarze i możliwych do wdrożenia mechanizmów rozwojowych. Dzięki etapowi edukacji osoby, które nic lub niewiele wiedzą o przedsiębiorczości społecznej i aktywizacji mieszkańców potrafią bardziej świadomie znaleźć się we właściwych konsultacjach. Konsultacje mogą przebiegać w ramach otwartych bądź fokusowych spotkań, prac grup eksperckich czy wyrażenia opinii przez internet.

Ważne jest wcześniejsze uświadomienie osób o przedmiocie konsultacji oraz późniejsze wykorzystanie ich uwag w ulepszeniu proponowanych rozwiązań, ewentualnie przekazanie przyczyn nieuwzględnienia poszczególnych opinii. Dzięki temu osoby będą zachęcone do udziału w podobnych procesach konsultacji, czując wagę swojego głosu.

6. SZKOLENIA:

każda zmiana w znanym układzie odniesienia wywołuje mimowolny opór, czy niechęć osób, których ta nowa sytuacja dotyczy. Szczególnie, jeśli związane jest to ze zwiększeniem obowiązków (lub ich zmianą), z poczuciem niewielkiego wpływu na daną sytuację, a przede wszystkim z brakiem wiedzy i domniemanych kompetencji. W modelu wdrażania ekonomii społecznej w danej JST jedną z najważniejszych ról odgrywają pracownicy Urzędu, a także jego jednostek organizacyjnych i związanych podmiotów: ośrodka pomocy społecznej, domu kultury, bibliotek.

Stąd też wprowadzenie konkretnych osób w ideę i metodologię Strategii jest jednym z kluczowych warunków powodzenia tego innowacyjnego procesu. Podstawowym narzędziem zmiany są tu szkolenia, rozumiane jako kilkugodzinne spotkania z elementami warsztatowymi, których celem jest wzrost wiedzy w grupie urzędników i pracowników jednostek samorządowych na temat ekonomii społecznej i Strategii. Dobór osób zaproszonych do udziału w szkoleniach wynika z ich dotychczasowego zakresu zadań, które to mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na wdrożenie i monitorowanie przedsiębiorczości społecznej w mieście.

7. WDROŻENIE

Strategia Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej jest dokumentem wdrażanym w życie rozporządzeniem organu wykonawczego lub drogą decyzji organu uchwałodawczego (rady JST).

UPOWSZECHNIANIE REZULTATÓW STRATEGII

Jednostka samorządu terytorialnego po opracowaniu założeń Strategii powinna przeprowadzić działania zmierzające do ich upowszechnienia i przedyskutowania w grupach eksperckich, fokusowych, potencjalnych interesariuszy. Dzięki przeprowadzeniu np. warsztatów z udziałem kluczowych uczestników – wykonawców Strategii – będzie można uzyskać wiążącą informację o zawartych w projekcie Strategii rozwiązaniach.

Kolejnym etapem powinno być podjęcie działań upowszechniających, a zatem dotarcie do jak największej grupy potencjalnych odbiorców. Spotkania w tzw. terenie, w lokalizacjach na poziomie mikro powinny przynieść wymierne efekty w postaci oceny proponowanych założeń, rezultatów, działań.

Opinia bezpośrednich, przyszłych użytkowników Strategii jest niezwykle istotna. Bez tej opinii praktyczna realizacja rozwiązań funkcjonalnych Strategii może być utrudniona, ponieważ niektóre aspekty mogły być nieznane jej planistom.

Cele upowszechniania mogą być następujące:

- wzrost zainteresowania gminnych i powiatowych jednostek organizacyjnych oraz lokalnych organizacji pozarządowych wprowadzeniem do praktyki opracowanego modelu rozwoju znaczenia przedsiębiorczości społecznej i społecznej aktywności w środowisku lokalnym,
- zaznajomienie z założeniami Strategii (z uwzględnieniem jej otwartości i możliwości adaptacji do zmieniających się warunków) możliwie szerokiej grupy współrealizatorów i użytkowników, co przyczyni się do zwiększenia aprobaty dla zawartych w dokumencie propozycji działań i rozwiązań,
- promowanie wykorzystania potencjału i zasobów jednostek organizacyjnych JST na rzecz aktywizacji i przedsiębiorczości społecznej.

UPOWSZECHNIANIE REZULTATÓW STRATEGII

Grupy docelowe działań upowszechniających:

Działania upowszechniające skierowane będą do kilku grup docelowych – kluczowych realizatorów i odbiorców propozycji zawartych w Strategii:

- jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego (w szczególności),
- organizacji pozarządowych działających w obszarze aktywizacji społeczności lokalnej i przedsiębiorczości społecznej,
- mieszkańców kulturowo/historycznie/administracyjnie wyodrębnionych społeczności lokalnych z terenu danej JST.

Plan działań upowszechniających i ich charakterystyka:

Istotną rolę wśród planowanych instrumentów upowszechniania będą pełniły narzędzia umożliwiające dotarcie do szerokiego kręgu odbiorców i kluczowych realizatorów. Wśród nich znajdą się:

- publikacje, informacje, zaproszenia na stronie internetowej JST oraz na stronach internetowych jednostek organizacyjnych,
- komunikaty przekazane do mediów (prasa lokalna, miejscowe radio, TV kablowa, prasa samorządowa i niezależna lokalna).

Ze względu na wysoką skuteczność przekazu ważną rolę odegrają aktywności ukierunkowane na bezpośredni kontakt z odbiorcami i kluczowymi realizatorami działań zapisanych w Strategii, a zatem spotkania informacyjne lub konsultacyjne o charakterze warsztatowym, dyskusyjnym, fokusowym, eksperckim, plenarnym.

ANALIZA RYZYKA

Ryzyko zmian władz samorządowych w gminach i powiatach można zminimalizować wdrażając Strategię i jej rozwiązania w połowie kadencji danej JST.

Poprzedzone będzie to prowadzoną szeroką kampanią informacyjno-edukacyjną w drodze opisanych powyżej działań pośrednio i bezpośrednio włączających kluczowych realizatorów i użytkowników.

Dzięki wypośrodkowaniu działań informacyjnych i upowszechniających na temat Strategii będzie można dotrzeć z wiedzą na ten temat do bardzo różnych środowisk lokalnych i przekonać je do tej propozycji.

Ryzyko małego zainteresowania organizacji pozarządowych, grup nieformalnych mieszkańców oraz pracowników jednostek organizacyjnych JST udziałem w realizacji zapisów Strategii należy niwelować w drodze pozyskiwania do współpracy ekspertów zewnętrznych i osób z doświadczeniem tzw. dobrych praktyk w zakresie wspierania aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Podobne Strategie już pojawiają się w niektórych JST, należy zatem rozpoznać potencjalnych partnerów i włączyć ich do kampanii upowszechniającej, wykorzystując środki budżetowe lub pozyskując niezbędne finanse (np. na organizację wizyt studyjnych, seminariów i konferencji, prac eksperckich) ze źródeł zewnętrznych.

MIASTO SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNE

Centrum Inicjatyw Obywatelskich 2018

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

CIO CENTRUM INICJATYW OBYWATELSKICH SŁUPSK

SMILEMUNDO
The world you create

Słupsk

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny